

*Από τὴ φεγγαρόβροχη γλυκυταβρόστε, οἱ ὕμνοι!

*) Η αγωγή του στο περιεπλεγμένο φύλλο

Ἔτσι, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε ξένη θέληση, προχωράει ἡ κοινωνία. Καὶ τὰ άτομα, ξεχωριστὰ τὸ καθένα, δὲν παύουν κανένα ἀπολύτως ρόλο ἐναντίο πρὸς τὴν ἐξέλιξη αὐτή, ὅπως φαίνεται ἀπ' ὅσα εἶπαμε πέρα πάνου. Προσαρμόζουσι μόνον κάθε φορά τὸν ἐγωϊσμό τους μὲ τὸν ἐγωϊσμό τῆς κοινωνίας ποὺ θὰ βρεθοῦν, καὶ τὴν ἀκολουθοῦν στὸ δρόμο της. Εἶναι σὰν τὸ νερό, ποὺ φιάνει τὸ ποτάμι, κι ὅμως τὸ ἀκολουθεῖ στὸ ρεῦμα του. Τὸ ἄτομο λοιπόν, μόλις γεννηθῇ, θὰ συμμορφωθῇ μὲ τὶς κοινωνικὰς περιστάσεις, ποὺ θὰ βρῇ, θὰ πάρῃ τὰ καλὰ τους καὶ τὰ κακὰ τους, τὴν ἠθική τους ἐν γένει, καὶ θ' ἀκολουθήσῃ ἀσυναίσθητα τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξη, γιατί εἶναι ἀδύνατο νὰ κάνῃ ἀλλιῶς, ἐπειδὴ, ὅπως εἶπαμε παραπάνου, ἡ κοινωνία ἀν καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ άτομα, εἶναι ὅμως, γιὰ τὸ καθένα τους, μιὰ

Ἐπειδὴ ὁμως, ἔπως εἶπαμε, κάθε καινοῦργιο κοινωνικὸ στάδιο εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ προηγούμενόν του, γιὰτί, τὴν ἐξέλιξιν ἐκείνου, παρέχει πλουσιώτερα τὰ τεχνικὰ μέσα, καὶ ἀλαφρότερα κατὰ πολὺ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε τώρα, πῶς καὶ τὰ ἄτομα, ποὺ ἀνήκουν στὰ πρὸ προχωρημένα κοινωνικὰ στάδια, εἶναι, κατὰ φυσικὸν νόμον, ἀνώτερα ἀπὸ τὰτοια τῶν προηγούμενων σταδίων. Κάθε καινοῦργιο κοινωνικὸ στάδιο δίνει μὲν εὐρύτερην ἀντίληψιν τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ προηγούμενόν του, μὲ τὰ ἀνώτερα τεχνικὰ του μέσα, καὶ αὐτὴ ἡ ἀντίληψις τῆς ζωῆς, ποὺ ἐπιδρᾷ ἄμεσα στὰ ἄτομά του, αὐξάνει τὸν πνευματικὸν τοῦς ἐρίζοντα, καὶ τὰ κάνει πνευματικῶς ἀνώτερα ἀπὸ τὰτοια τοῦ προηγούμενου. Ἡ εὐκολία ἐπικοινωνίας λ.χ. τῶν ἀτόμων ἀπομακρυσμένων μερῶν μεταξὺ τους, μὲ τὰ προχωρημένα μέσα παραγωγῆς καὶ συγκοινωνίας, ποὺ διακρίτει τὸ τωρινὸ μας κοινωνικὸ στάδιο, αὐξάνει ἀναγκαστικὰ τὴν πνευματικὴν κατάρτισιν καὶ τῶν θυονῶν, μὲ τὴν ἀδιάκοπην ἐπίδρασιν τοῦ ἐνὸς στὸ ἄλλο, ποὺ ἀποτέλεσμα τῆς εἶναι ἡ νίκη τῶν ἰσχυρότερων, δηλ. τῶν ἀνώτερων στοιχείων. Κανεὶς δὲ ὅ' ὀρνήθῃ βέβαιον, πῶς ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς ἐξέλιξης ρίχνει πολλὰς πρόληψεις, ποὺ καλλιέργουν τὰ προηγούμενα στάδια, καὶ πῶς ἡ τελειοποίησις τῶν ἐργαλείων ἐπιτρέπει τὴν εὐδακίμωσιν, καὶ τὴν πρόοδον ἐπιστημῶν, ποὺ εἴταν ἀδύνατον νὰ φανερωθοῦν μὲ τὰρχεγονα, χονερά μέσα. Κάθε συγκριτικὴ λοιπὸν παρατήρησις διὸ ἐπικοινωνήποτε κοινωνικῶν σταδίων, ἢ ἡ φέρει ἀναγκαστικῶς γιὰ ἀποτέλεσμα, καίνο ποὺ ὑποστηρίζουμε πάρα πάνου, πῶς δηλ. ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνίας, εἶναι καὶ ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πῶς ἡ πρόοδος τῆς τεχνικῆς φέρνει πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, κατὰστρεφὺ τῶν προλήψεων, εὐ-συνση δηλ. τοῦ πνευματικοῦ ἐπίπεδου τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπ' ἐλα αὐτὰ βγαίνει τὸ συμπέρασμα: πῶς ἡ ἰδεολογία καὶ ἡ πνευματικὴ ἐν γένει ἀνάπτυξις δὲν εἶναι τίποτα ἀπὸλυτα, τίποτα ἔξω ἀπὸ τόπον καὶ χρόνον, παρὰ ἓνα ἀναγκαστικὸ ἀποτέλεσμα, ἓνα ἀναπόφευκτον ἐπαικοι ἐξήμα τῆς προόδου τῶν κοινωνικῶν

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθμὸ 344.

ΣΥΛΒΙΑ. Νὰ περάσω ἐκεῖ μιὰν ἀνοιξη, εἴτανε πάντα τὸνεῖρό μου.

(Ἐκείνη ἀφήνεται τὰ πόση στὸ διβάνι κι αὐτὸς
στὰ γόνατα ἐμπρὸς της. Ἐκείνη εἶν' ὅλη τρεμούλα
καὶ λαχτάρα, καὶ βάζει τὰ χέρια της στὰ χεῖλη του ὁ

μορφῶν. Πῶς ἡ ἰδεολογία δηλ. δὲ προσηύεται, ἀλλὰ ἀπολοῦνται, δὲν εἶναι αἰτία, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα.

Τούτῃ τὴν ὑλιστικὴν ἀλήθειαν καιρὸς νὰ τὴν νοιώσῃς εἶναι οἱ ἰδεολογικὲς οὐτοπιστές, εἶναι ἐν γένει οἱ θιασῶτες τοῦ μεταφυσικοῦ ἀπολύτου, ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τόπος καὶ χρόνος, καὶ ποὺ τὴν ὑπαρξὴν τοῦ τὴν ἐφεύρει στήν ὄχι ἀρκετὴν ἀκόμα ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς. Ἀπόλυτοι εἶναι μόνο ἡ ἐξέλιξις, ἡ ἀδιάκοπη αὐτὴ πρόοδος, ποὺ περιβάλλει ὅλα. Καὶ εἶναι ἀπόλυτοι, γιατί βγαίνει ἀπ' τὴ φύση, καὶ εἶναι ἀνάγκη τῆς φύσης.

Ἡ ἐπιδραστὴ λοιπὸν τῶν κοινωνικῶν σταθίων ἀπάνου στὸν ἄνθρωπον, τὸν ἔκανε νὰ ἐξελιχθῇ σ' ὅλα, ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τοῦ ὡς τὴν ἰδεολογία του. Αὐτὴ ἡ ἰδέα ἐπιδραστὴ ἔκανε, φυσικὰ, νὰ ἐξελιχθῇ καὶ ὁ ἀτομικὸς ἐγωϊσμός, ν' ἀλλοθῇ δηλ. μορφῇ, ἔτσι ποὺ νὰ μὴ τὸν βλέπομεν πᾶς μετὰ τὴν πρωτόγονή του τραχύτητα. Ὁλὴ τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴ τοῦ ἐγωϊστικοῦ ἐνστικτοῦ τὴν ἔφεραν οἱ καὶ πορὰ καὶ νούργιες ἐξωτερικῆς συνθήκες, ποὺ τὴν δημιουργοῦσαν τὰ κοινωνικὰ στάδια, καὶ ποὺ ἔχουσιν, γιὰ νὰ ἐκπληρωθῶν, συμμόρφωσιν τοῦ ἀτόμου μετὰ τὴν ἀπαίτησιν του. Ἡ συμμόρφωσις αὐτὴ ἔκανε ν' ἀλλοθῇ, ἐξωτερικὰ, νὰ φαίνοιτο δηλ. κοινωνικὰ ταχυντὴ, καὶ ἔλ' αὐτὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ χορτάσῃ ἐκκοιλώτερα τὸ ἐσωτερικὸ ἀμετάβλητο ἐνστικτο τοῦ συμφέροντος, τὸν ἀτομικὸ ἐγωϊσμό. Μὴ μὰς ἀπατάνε λοιπὸν ἀλτρουϊστικὰ φαινόμενα, καὶ σίλλογοι ἀλληλοδοσίαι. Ἄν κοιτάξομε στὸ βάθος τῶν φαινομένων αὐτῶν, θὰ δοῦμε καὶ ἐκεῖ τὸν ἴδιον, τὸν ἀνίκητο, τὸν καθαρὸ ἀτομικὸ ἐγωϊσμό.

Ἔτσι προχώρησε ἡ κοινωνία, μετὰ τὸν ἐγωϊστικὸ ἐνστικτο τοῦ ἀτόμου. Μέσα τῆς ὁμοῦ, ἀπὸ τοὺς πρὸ παλαιοῦ χρόνους, εὐνοοῦσε ἡ τύχη μερικούς, ποὺ ἔτσι κατῳρθώσαν νὰ ὑπερτρέφουν τὸ ἐγωϊστικὸ τοῦ ἐνστικτο, μετὰ τὸν ἐγωϊσμό τῶν ἄλλων. Οἱ τυχεροὶ αὗτοι ἀρχισαν νὰ μεταχειρίζονται γιὰ δική τους ἀνάγκη τὴ δύναμιν, ποὺ χρειάζονται οἱ ἄλλοι γιὰ τὴν ἑαυτῶν, καὶ ἔτσι ἔγινε ἡ ἀρχὴ τῶν δυὸ κοινωνικῶν τάξεων, ποὺ βαστᾶν ὡς τὰ σήμερα, ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Ἡ γέννησις τῶν τάξεων αὐτῶν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ ἔτσι: Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε στὸ γεωργικὸ τοῦ στάδιο, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἥρεμην, ταχυτικὴν ζωὴν σ' ἓνα τόπον ὁρισμένο, γιὰ νὰ μπορῇ ἔτσι νὰ ἐκμεταλλεῖται καλὰ τὴ γῆ, μετὰ τὰς ἀνάγκας μέσων ποὺ διαθέτει. Ἐξέτασαν ὁμοῦ σύγχρονα ἐκτεθειμένοι καὶ τὸ κιντύνους ἀ-

γῶν θερμῶν, ἔπειτα ἐχρηστικῆς εἰσβολῆς ξένων φυλῶν, ἀναπόφευκτος τοῦ καιροῦ ἐκεῖνος, καὶ τέτοιαις εἰσβολαῖς ὡς τοῦ ἀφάνιζαν καὶ καλὸ τοῦ, καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Τοῦτο ἀνάγκασε τὴν πρῶτην ἐκείνην γεωργικὴν κοινωνίαν, νὰ ὀρίσῃ ἓνα μέρος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἄλλου, ποὺ θὰ καλλιεργοῦσε τὴ γῆ. Διαίρεθῃσαν ἔτσι σὲ μιὰ τάξιν κυνηγῶν, καὶ τοὺς ποῦμε, καὶ μιὰ τάξιν γεωργῶν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ οἱ πρῶτοι εἴτανε ἐπλισμένοι καὶ δυνατοί, κατῳρθώσαν σιγὰ σιγὰ, μετὰ τὴν ἔξω νίκην τοῦ, νὰ στρίψουν τὰ ὅπλα τοῦ καὶ τὴ δύναμίν τοῦ πρὸς τὴν ἰδίαν κοινωνίαν τοῦ, καὶ νὰ ἐπιβληθῶναι σὲ τοὺς ἀπολλοὺς γεωργούς, ἀναγκάζοντάς τοὺς ἔτσι νὰ ἐργάζονται γιὰ λογαριασμὸν ἐκείνων.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει.)

ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΣ ΛΙΓΟΛΟΓΕΣ

Ζ.

ΠΡΩΓΚΗΠΟ, 25 τοῦ Μαγιοῦ 1908,
δ 1) 2 τοῦ πρώτου, στήν τετάρτη τοῦ κ Γ.Π.

Καλημέρα σου ἀπὸ τὴν περίμορφη βίλλα τοῦ Π. μετὰ τὰ κελαρήματα τῶν πουλιῶν καὶ μετὰ τὴν ἀστερένην μαργαριτωμένην ποὺ ἀπλώνονται κάτω στὸν κήπον.

Μπροστὰ μου ἡ θάλασσα γαλήνια, ἡ θάλασσα μὲ τὰ δυὸ τρία φαροῦλά της καὶ πέρα τὰ περιγιάλια τῆς Ἀσίας καὶ δεξιὰ ὁ Ὀλυμπος τῆς Βιθυνίας καταχνησμένος καὶ ἀριστερὰ ἡλῖος καὶ δυσμὴν ἓνα βουνάκι μικρό, τσοδό, ἐλοπράσινο, καὶ ἐλοπρόγυρα μπαξέδες ποὺ φτάνουν ἴσαμε τὰ κροθαλάσσι καὶ βίλλες ζουγραφισμένες, λές, καὶ ὄχι χτισμένες καὶ τὸ νησάκι τὸ μικρό, τὸ μικροῦτακο, μετὰ τὰ τρία τέσσερα δαντράκια τοῦ στήν κορφή—τὸ νησάκι τὸ χαριτωμένο ποὺ τὸ πρωτόειδα πέρασιν καὶ σήμερα τὸ χαριέτηςα σὰν παλιὰ μου, ἀγαπημένη γνωριμιά...

Ἀνάμεσα σὲ τέτοιον Παράδεισον καὶ ὁμοῦ ἡ ψυχὴ μου δὲ χαίρεται. Τὸ ἐναντίον, μιὰ λύπη ἀλαφρὰ κίθω νάπλώνεται πάνου τῆς, ἕνας πόνος γλυκός, μετὰ πάντα πόνος. Καὶ δὲν παραξενεύομαι. Ἡ ψυχὴ μας ζητάει τὸ σύντροφόν της καὶ στή χαρὰ καὶ στή λύπη. Στὴ λύπη γιὰ νὰ παρηγοριέται καὶ στὴ

* Κοίταξε ἀριθ. 341 καὶ 342.

χαρὰ γιὰ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ καὶ μαζὶ του.

Πρῶτ' πρῶτ' ἀνέδρα καὶ ὁ Γιάγκος πάνου καὶ μετὰ καλημέρισε κρατώντας τὸ Βαλαωρίτη στὰ χέρια. Διαβάσαμε τὸν «Ἀστραπόγιαννον» πλὴν σὲ Τούρκικες βίλλες. Ἀντικρὺ, σὲ Ἀσιατικὰ ἀκρογιάλια, ἀγκομαχάει ὁ σιδηρόδρομος τῆς Μπαγδάτης ἓνα χε-λιδονάκι στὴ φοιλήτα του, πάνου ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, ἀκομπανιάρει μετὰ τὸ γλυκὸ τοῦ τὸ τραγούδι τῆς ἀρματωλικῆς καὶ λυρικώτατης στροφῆς...

Τίποτα! Τίποτα! Μὲ ὅλο τὸ λυρισμὸν τοῦ ὁ Βαλαωρίτης δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ μπροστὰ σ' ἓνα Σολωμό, σ' ἓνα Παλαμά. Μικραίνει πολὺ ἀπέναντι σὲ τέτοιους γίγαντες.

Η'.

ΠΟΛΙΤΗΣ, 26 τοῦ Μαγιοῦ.

— Σὲ κηδεῖα πάμε;

Ὁ Ἀλέκος χαμογέλασε καὶ ὁμοῦ δὲν εἶχε δίκιο. Εἴταν πρῶτόν, γυρίζομε ἀπὸ τὴν Πρίγκηπο μετὰ τὸ βαποράκι καὶ βρισκόμαστε πάνου στὸ γιοφύρι τοῦ Γαλατῆ. Κόσμος καὶ κόσμος. Τὸ μεγάλο γιοφύρι γιομάτο. Τὰ βαποράκια ὅλα σκεδὸν κείνη τὴν ὥρα ξεδράζανε πάνου στὸ γιοφύρι κόσμος μελίσσι ἀπὸ τὰ Πρίγκηπον καὶ ἀπὸ τὰ γιοφύρια τοῦ Βισπόρου καὶ ἀπὸ τὰ κροθαλάσια τοῦ Κεράτιου. Μὲ δυσκολίαν μεγάλη περπατοῦσαμε, σιγὰ σιγὰ, ἀχνὰ δὲν ἔβγαине ἀπὸ τὸ στόμα μας, καὶ εἴχαμε ὅλοι μας. Ἄντρες καὶ γυναῖκες, Ρωμοὶ καὶ Τούρκοι, καὶ Ὀδριαὶ καὶ Ἀρμένηδες καὶ δὲν ξέρω ποιοὶ ἄλλοι ἀκόμα, μιὰ τέ-τια ἐπίσημη πίζα σὰ νάκαλοῦντομε λεῖψανο.

Δὲν ξέρω πῶς μούρχότανε νὰ βάλω τὴν φωνήν, νὰ βρῶ, νὰ γελάσω—μὰ κρατήθηκα. Ποῦ νὰ γελάσεις! Οἱ χαφιέδες καὶ τὸ γέλιο σου ἀκόμα εἶναι καλοὶ νὰ σοῦ τὸ καταδώσουν... γιὰ συνωμοσίαν κατὰ τοῦ καθεστώτος!

Ἡ ἰδέα ἱερὴ σιωπὴ βασίλευε καὶ μέσα στὸ βαποράκι. Ποιὰ καὶ ὁμοῦ τοιμουδιά. Ζωὴ τὴ λές αὐτὴ; Ἀχ, καημένη Ἀθήνα!

Ἐνν δειλινὸν πηγαίνομε μετὰ τὸ σιδηρόδρομον ἀπὸ τὸ Χαϊντάρ Πασσὰ στὸ Μαλτεπὲ γιὰ νὰ περάσομε μετὰ τὸ βαποράκι στὴν Πρίγκηπο. Μὲ τὸ φίλο μου καθίσταμε σὲ μι' ἄκρην τοῦ βαγονίου, μοναχοὶ μας. Κουθεντιάσαμε λεύτερα. Στὸν πρῶτον σταθμὸν μοῦ λέει ὁ φίλος μου:

— Ἄ δεῖς κανένα φέσι καὶ καθίσει κοντὰ μας, τοιμουδιά πιά...

πάνου γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ μὴ λήσῃ. Κ' ἔτσι τοῦ περνοῦν μετὰ ἀπ' τὰ δάχτυλά της ἡ πνοὴ καὶ τὰ λόγια.)

— Ἐπ' τέλους! Εἴτανε σὰν πλημμύρα ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ μακριὰ, μιὰ πλημμύρα ἀπ' ὅλα τὰ ὠραία πράγματα καὶ ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ τὰ πράγματα ποὺ εἶχε χυμένον στὴ ζωὴν μου ἀπὸ-ου μ' ἀχάπης καὶ εἶχα τὴν καρδιά μου ὁλόγεμν ἀπὸ αὐτὰ, καὶ τὸς ὁλόγεμν ὥστε πρωτὴν ἐγὼν ἔγινον. Ἀπὸ τὸ βάρος καὶ λιγούχοῦσα καὶ πέθαινα ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὴ γλύκα, γιατί δὲν τολμούσα νὰ πῶ...

ΣΤΑΒΙΑ (λευκὴ στὸ πρόσωπο καὶ μετὰ φωνὴ σβημένη.) Μὴν τὸ πῆς, μὴ μοῦ πῆς πιά!

ΔΟΥΚΙΟΣ. Ἀκούτε με, ἀκούτε με. Ὅλους τοὺς καημούς ποὺ ὑπόφερες, τὴν πληγὴν ποὺ ἔλαβες χωρὶς φωνὴν νὰ βγάλῃς, τὰ δακρυὰ ποὺ ἔκρυβες γιὰ νὰ μὴν ἔχω ἐγὼ νὰ ντρεπόμαι καὶ νὰ πονῶ, τὰ χαμὸ γελα ὅπου σκέπαζες τὴν πίκρυν σου, τὸ ἀπειρο ἔλας γιὰ τὸ σφάλμα μου, τὸ θάρος τὸ ἀνίκητο μπροστὰ στὸ θάνατον, τὸν ἄγριο τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ ζωὴν μου, τὴν ἐλπίδα ποὺ κράτησες ἀκαμμένη πάντα στὸ προσκέφαλό μου, τὴν ἀγρύπνην, τὴν ἐννοίαν, τὰ διά-κοπο τὸ καρδιοχτύπι, τὴν ἀπαντοχή, τὴν σιωπὴν, τὴν χαρὰ, ὅ,τι ὑπάρχει βιβύ, ὅ,τι ὑπάρχει γλυκὸ καὶ ἡ-

ρωϊκὸ σὲ σένα, ὅλα τὰ γνωρίζω, ὅλα τὰ ξέρω, ἀγαπημένη, ἀγαπημένη μου ψυχὴ καὶ, ἂν τὰπονο τὸ χτύπημα μπόρεσε νὰ σπᾶσιν ἓνα ζυγὸ, ἂν τὸ αἷμα μπόρεσε νὰ με λυτρώσῃ ἐμένα, (ὦ, ἔσε με νὰ τί πῶ!) εὐλογῶ τὴν βραδυὰ καὶ τὴν ὥραν ποὺ με ἔβραν ἐτοιμαθῆνατο σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι τοῦ μαρτυρίου σου καὶ τῆς ἀγάπης σου γιὰ νὰ λῶ ἄλλη μιὰ φορὰ ἀπὸ τὰ χέρια σου, ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεϊκὰ χέρια ποὺ τρέουσιν, —τῆς ζωῆς τὸ δῶρον (Πιέζει τὰ δόλωμα χεῖλην τοῦ σιὸς ἀπαλάμης τῆς καὶ ἐκείνη τὸν κυττάζει μέσ' ἀπὸ τὰ δάκρυα ποὺ τῆς νοτίζουν τὰ ματόκλαδα, μεταμορφωμένη ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀπροσδόκητην.)

ΣΤΑΒΙΑ (μετὰ φωνὴν σβημένην καὶ κομμένην.) Μὴ λές, μὴ λές πιά! Δὲ βαστάει ἡ καρδιά μου... Μὲ πνίγεις ἀπὸ τὴν χαρὰ... Μιὰ μόνον λέξη περίμενα σὲ σένα, μιὰ μόνον, τίποτ' ἄλλο καὶ ἔβρανα μετὰ πλημμυρίζεις μ' ἀγάπην. μοῦ γιομίζεις ὅλες τὴς φλέβες, μετὰ σπινθύνεις ψηλότερα καὶ ἀπ' τὴν ἐλπίδα, ξεπερνᾷς τὸν εἶρό μου, μοῦ δίνεις τὴν εὐτυχίαν ποὺ ὑπερβαίνει κάθε ἀπαντοχή... Ἄ, τί ἔλεγε γιὰ τοὺς καημούς μου; Καὶ τ' εἶναι τάχα ὁ πόνος ποὺ ὑπόφερα, τί εἶναι τάχα ἡ σιωπὴ ἡ ἀναγκαστικὴ, καὶ τ' εἶναι ἓνα δάκρυ, καὶ τ' εἶναι ἓνα χαμόγελο, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν πλημμύραν ποὺ με συνεπαίρνει; Αἰσθάνο-

μαι πῶς ἀργότερα, γιὰ σένα, γιὰ σένα, θὰ πικραθῶ ποὺ δὲν ὑπόφερα ὅσο πρέπει... Ἰσως δὲν ἔχω ἀγγίξει τὸ βάθος τοῦ πόνου, ξέρω ὁμοῦ ὅτι ἔχω φτάσει τώρα στὴν κορφὴν τῆς εὐτυχίας. (Χαϊδεύει τρελλὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ τῆς σβημένην ἀπάνου στὰ γόνατά της.)

— Σήκω! Σήκω! Ἐλα σιμώτερη στὴν καρδιά μου, γέρε ἀπάνου μου, ἐκπλώτου στὴ στοργὴν μου, σπῆξε τὰ χέρια μου στὰ βλέφαρά σου, σῶπα, δὲς ὄνειρο, μαζώξε τὴν δύναμιν τῆς βραδίας τῆς ζωῆς σου. Ἄ, ἔπρεπε ὅχι μονάχα ἐμένα νὰ γαπῶς, παρὰ τὴν ἀγάπην ποὺ ἔχω ἐγὼ γιὰ σένα: νὰ γαπῶς αὐτὴν μου τὴν ἀγάπην! Δὲν εἶμαι ὡραία ἐγὼ, δὲν εἶμαι ἀξία γιὰ τὰ δικά σου μάτια, εἶμαι ἓνα ταπεινὸ πλάσμα μέσα στὸν ἥλιο καὶ ἀγάπην μου ὁμοῦ εἶναι ὑπερ-καλλὴ, εἶναι ψηλὰ περίφηλα, εἶναι μοναδική, εἶναι ἀλάθευτη σὰν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, εἶναι δυνατώτερη καὶ ἀπὸ τὸ θάνατον, εἶναι ἱκανὴ γιὰ θάνατον: θὰ σοῦ δώτῃ ὅ,τι τῆς ζητήσῃς. Μπορεῖς νὰ τῆς ζητήσῃς καὶ ὅ,τι δὲν ἔλπισε κανεὶς ἀκόμα.

(Τὸν σέρνει πρὸς τὴν καρδίαν της, ἀνασηκώνον- τας τὴν κεφαλὴν τοῦ. Ἐκείνος κρατεῖ κλειστά τὰ μά-τια καὶ σφιγμένα τὰ χεῖλη, κατάκλιτος, μεθυσμένος, ἐξαντλημένος.)

— Σήκω! Σήκω! Ἐλα σιμώτερη στὴν καρδιά

— Μὰ γιατί;
— Πιὸ καλὰ στὰ σίγουρα!

Κ' ἔτσι ὅλο τὸ σιδηροδρομικὸ ταξίδι πέρασε στὰ μουγγά.

Σοῦ τὸ γράφω καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμάσαι. Ὁλὴ αὐτὴ ἡ μουγγαμάρα, ὅλος αὐτὸς ὁ φόβος, ὅλο αὐτὸ τὸ μαρτύριο, δὲν μπορεῖ, θὰ ξεσπάσει μιὰ μέρα. Ὅντας ράβδονται τὰ χεῖλια, ἡ ψυχὴ μιλεῖ, παραπολὺ μάλιστα. Κι ἀπὸ τὴν κουβέντα τῆς ψυχῆς κάτὶ μεγάλο πάντα βγαίνει. Τὸ λεβέτι βράζει καὶ φοδάμαι πὼς γλήγορα θὰ τινάχτει στὸν ἀέρα τὸ καπάκι του!

Ὁ Θανάσης γέλασε ἔτσι κάπιο δειλινὸ τοῦλεγα στὸ Σιολὶ πὼς οἱ δικοὶ μας τρέμουν καὶ νὰ φταρnisτοῦν ἀκόμα στὸ δρόμο.

— Δὲν τοὺς φασκελώνεις τοὺς γκιστήδες!... Βρέ, δὲν πᾶς νὰ πεῖς ὅ,τι θέλεις!... Ποιὸς σὲ πειράζει;

Καὶ μοῦ τᾶλεγε φωναχτὰ τὰ λόγια του. Μὰ βρισκόμαστε πέρα στὰ χωράφια καὶ ἀπλωνότανε ἐρημιὰ ὀλόγυρά μας. Ἐνα ἄλλο πρωινὸ πού κατεδαίναμε μαζὶ στὸ Γαλατὰ, ὁ Θανάσης μιλοῦσε σιγανώτερα.

Θ.

Δειλινό, τὴν ἴδια μέρα.

Προχτές, Παρασκευὴ πρωΐ, καθόμουν α' ἔναν καφενέ, κάτου στὸ Γαλατὰ, σιμὰ στὸ μεγάλο γιοφύρι. Ἀκούω μουσικὲς στρατιωτικὲς. Βγαίνω ὄξω. Ἐρχόντουσαν τὰ διάφορα στρατιωτικὰ σώματα ἀπὸ τῆ Σταμπούλ γιὰ νὰ πάνε στὸ Γιλντίζ γιὰ τὸ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ.

Πρῶτα πέρασε τὸ γιοφύρι τὸ «Ἐρτογλὺρ» — οἱ «Λογχοφόροι», δηλ. οἱ Τούρκοι καθελάργηδες πού κρατοῦν ὅλοι στὰ χεῖρια τοὺς ἕνα μεγάλο κοντάρι μὲ μιὰ κόκκινη σημαϊούλα στὴν κορυφή. Μεγάλωπερπο κ' ἐπιβλητικὸ θέαμα. Ὑστερα πέρασαν οἱ Νιζάμηδες, τὸ πεζικό, μὲ τὴ μουσικὴ τους. Ἄντρες διαλεχτοί, ἕνας κ' ἕνας, μὲ κορμισταὶκὰ περήφανη καὶ μὲ βαρὺ Γερμανικὸ βῆμα. Παράσημα, ἀκόμα καὶ πολλοὶ ἀπλοὶ στρατιῶτες στὰ στήθια τους. Κι ὅλα κερδισμένα σὲ πολέμους, καὶ ὄχι σὲ καφενέδες καὶ χορούς.

Ὅταν τοὺς εἶδα τοὺς καμάρωσα καὶ εἶπα μέσα μου:

μου. Ξαπόστασε ἀπάνω μου. Δὲν αἰσθάνεσαι πὼς μπορεῖς νάφεθῃς σὲ μεν; πὼς τίποτα στὸν κόσμο δὲν εἶναι πιὸ στέρεο ἀπὸ τὸ στήθος μου; πὼς πάντα θὰ τὸ βροῖσεις; Ἄ, ἔγω κάποτε συλλογιστὴ πὼς αὐτὴ ἡ βεβαιότητα μποροῦσε νὰ σὲ μεθύσει ὅπως ἡ δόξα...

(Ἐνῶ ἐκεῖνος στέκει ἐμπρός της μὲ τὸ πρόσωπο ψηλά, αὐτὴ μὲ τὰ δύο τῆς χεῖρα τοῦ χωρίζει τὰ μαλλιά, γιὰ νὰ τοῦ ξεσκεπάσει ὅλο τὸ μέτωπο.)

— Ὡραῖο μέτωπο δυνατό, σφραγισμένο, εὐλογημένο! Ὅλοι τῆς Ἀνείξης οἱ βλαστοὶ ἄς ἀνοίχτουνε στοὺς νέους στοχασμούς σου!

(Τρεμάμενη, στηρίζει τὰ χεῖλη τῆς σ' αὐτό. Ἄλλος ἐκεῖνος ἀπλώνει τὰ χεῖρα πρὸς τὴν εὐλογήτρα. Τὸ ἡλιοβασιλεμα φαίνεται αὐγὴ.)

ΜΕΡΟΣ Β'.

(Στὸ ἴδιο δωμάτιο, τὴν ἴδιαν ὥρα. Φαίνεται ἀπὸ τὰ παράθυρα ὁ οὐρανὸς συννεφιασμένος πού συχνά λάζει ὕψη.)

ΣΚΗΝΗ Α'.

(Ὁ ΚΟΣΜΑΣ ΔΑΔΒΟΣ κάθεται δίπλα σ' ἕνα τραπέζι, ὅπου ἀκουμπᾷ τὸν ἀγκῶνα του στηρίζοντας

— Μακάρι νάναί οἱ Τούρκοι δυνατόι, ὅσο νὰ δυναμώσουμε καὶ μεῖς!

Γιατί τί τὰ θές! Μόνον μιὰ δυνατὴ Τουρκία (ὅσο ἐμεῖς εἴμαστε ἀδύνατοι) θὰ μποῖσει τοὺς Βουργάρους καὶ τοὺς ἄλλους νὰ κατρακυλήσουν τὴν κατηφορίαν νὰ μᾶς καταπιεῖ.

ΙΕΙΟΝΑΣ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Βρήκανε πάλι τὴν εὐκαιρίαν νὰ φιλαρήσουνε γιὰ τὴ Γλῶσσα οἱ δασκάλοι κ' οἱ ἐφημερίδες ἀφορμὴ παίρνοντας ἀπὸ τὴ γιορτὴ πού δόθηκε τὴν περασμένη Πέμπτῃ στὸ Πανεπιστήμιο γιὰ τὰ σαραντὰχρονα τοῦ Κόντου. Τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξία τοῦ Κόντου κανεῖς ἀπὸ μᾶς δὲ σκέφτηκε βέβαια νάμφισθητήσῃ. Ὁ ἄνθρωπος δούλεψε καὶ δουλεύει γερὰ γιὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ θὰ μένῃ πάντοτε σεβαστὸς γιὰ τίς γνώσεις του κ' ἕνας κολοσσὸς ἐμβριθείας, κριτικῆς ἰδιοφυΐας, πολυμαθεῖας συνδυαζόμενης μὲ λεπτότατο κριτικὸ πνεῦμα, ἀρετὲς πού οὔτε μιὰ δὲν κατώρθωσε νάπατήσῃ ὁ μεγάλος φωνακλᾶς Μιστριώτης. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη πρέπει νὰ ἐγνωμονῇ τὸν Κόντο γιατί πολὺ ὠφελήθηκε, μὰ τὸ ἔθνος θὰ καταριέται τὸν ἄντρα — ἔτσι ξυπνήσῃ βέβαια μιὰ μέρα καὶ νοιώσῃ ποιοὶ εἶναι οἱ εὐεργέτες του οἱ ἀληθινοί. Ὁ Κόντος μὲ τὸ μέγαλο του κύρος ἀγωνίστηκε νὰ δώσῃ στὴ νέα γλῶσσα τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀρχαίαν, νὰ ἐξαρχαίσῃ τὴ νέα μας γλῶσσα καὶ νὰ κόψῃ κάθε δεσμὸ πρὸς τὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ ἔθνους καὶ ἔπρεπε νὰ βρεθῇ ἕνας Ψυχάρης γιὰ νὰ βροντοφωνήσῃ τὸ «Ἄλτ» καὶ νὰ δεῖξῃ τὸν ἀληθινὸ δρόμο. Γιατί σὲ ποιὸν ἄλλον παρὰ στὸν Κόντο χωσιτάει ἡ νέα γλῶσσα τὰ βήματα, τὰ ἀφίκετο, τὰ ἐπελάβετο, τὰ ἐκτίθησι εἰς πλειστηριασμόν, τὰ ἀπολλῶσι (sic) τὸ δικαίωμα καὶ τίς ἄλλες ἀναγοῦλες πού κάνουνε τὸ γραπτὸ μας λόγον στεγνὸ καὶ ἀψυχο σὰ μούμια Αἰγυπτιακή; Ποιὸν ἔχουμε ὡς πρότυπο λόγου οἱ δασκάλοι; ποιὸν ἄλλον παρὰ τοὺς Ἀττικισμοὺς τοῦ Κόντου πού τοὺς μεταδίνουνε μὲ ἐνθουσιασμὸ ἱερὸ στὰ μαθητοῦδια τῶ σχολειῶν κλουδιαίνοντας τὸ μυαλό τους; Κι ὅμως τὴν τάσιν αὐτὴ πρὸς τὸν ἐξαρχαϊσμὸ τῆς γλώσσας, ὁ Χατζηδάκης εἶχε τὴν εἰλικρίνεια κάποτε — στὰ χρόνια πού δὲν τονε τύφλωνε τὸ πάθος του κατὰ τοῦ Ψυχάρη — νὰ τὴν χαραχτερίσῃ ὡς ἐθνικὴ συμφορὰ. Τὴν ἰδέαν

αὐτὴ ἰσχυρίζεται τάχατες πὼς τὴν ἔχει ἀκόμα. Μὰ τότε θέλαμε νὰ ρωτήσουμε τὸ σοφὸ γλωσσολόγον μας τί θέσιν εἶχε αὐτὸς ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν πανηγυριστῶν τοῦ Κόντου, δίπλα στὸ Γαρδίκια καὶ στὸ Μυστακίδην, καὶ πὼς μπορεῖ αὐτὸς νὰ συχαίρῃ ἄνθρωπον πού τὸ ἔργο του τὸ χαραχτερίζει ὡς ἐθνικὴ συμφορὰ;

Ὡστόσο τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ὠφελήθηκε ἀπὸ τὸν Κόντο, γιατί ὁ Κόντος εἶναι καίτοι, πού ἔλουθ' ὅσοι γράφουνε τὴν καθαρεύουσα, καὶ τοὺς πῖθ' τρανοὺς ἀκόμα, τοὺς κήρυξε οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, ἀγράμματος. Καὶ γιὰ νὰ μὴν τὴν ξέρονε καίτοι τὴν καθαρεύουσα, πᾶν νὰ πῇ πὼς δὲν εἶναι γλῶσσα γιὰ ζωὴ αὐτὴ πού ἀγωνίζονται, ἀλλοίμονο, ἐδδομήντα τώρα χρόνια, νὰ μᾶς τὴν καθήσουνε στὸ σῆρκο μὲ τὸ ζόρι καὶ νὰ μᾶς συνηθίσουνε σώνει καὶ καλὰ νὰ παίρνουμε γι' ἀριστουργήματα τοὺς λόγους τοῦ Μιστριώτη.

ΤΣΟΥΝΗΣ ΚΛΑΔΑΣ

ΟΙ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΔΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Γιὰ ὅ,τι συνέβηκε τελευταῖα κάποιον στὰ Χανιά τῆς Κρήτης, λέξῃ ἐμεῖς δὲ θὰ γράψουμε σήμερον. Θὰ ξανατυπώσουμε μοναχὰ ἐδῶ — ἔτσι, γιὰ τὴν ἱστορίαν — ὅσα δημοσιεύτηκαν ἐστὶν «Ἀκροπόλιν» καὶ σὺς «Ἀθηναί» καὶ θὰ φέρουμε νὰ συχάσουν κάπως τὰ πράγματα (τὰ ἐθνικά, ἐννοοῦμε, γιατί ἐμεῖς οἱ πρὸ ὀδοίτες, βλέπετε, λογαριάζουμε καὶ τὰ ἐθνικά ζητήματα), γιὰ νὰ μιλήσουμε σταράτα καὶ ξεσκεπα μὲ τοὺς Χανιώτες δασκάλους. Μὴ σὰς νοιάζει, κ' ἔχουμε ῥάματα καὶ γιὰ τὴ γούνα τους.

*

Ἐφ. «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ», 23 Μαΐου 1909, σελίδα 1, στήλη 2 καὶ 3.

ΤΑΡΑΧΩΔΗ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΧΑΝΙΑ

Τὶ ἐτράβηξεν ἕνας σύλλογος προοδευτικὸς καὶ δημοτικιστικὸς καὶ πὼς σχεδὸν τελείως διελύθη ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ δασκάλους.

Ταραχώδῃ ἐπεισόδια συνέβησαν τελευταῖα κ' ἐξακολουθοῦν νὰ συμβαίνουν κάθε μέρα στὰ Χανιά, κατὰ τὰς εἰδήσεις πού ἔχομεν ἀπὸ ἐκεῖ.

ἐκείνη μὲ περιμένει ἐκεῖ, στὰ πόδια τοῦ ἀγκλῆκτος, μόνον.

(Ἄλλη διακοπὴ. Οἱ δύο ἄντρες λὲς καὶ θωροῦνε μπροστά τους κατὶ ζωντανὸ καὶ δυνατό, μιὰ Θέληση, ἀναστημένη μ' ἐκεῖνα τὰ σύντομα λόγια).

ΚΟΣΜΑΣ Σὲ περιμένει! Ποῦ; Στὸ ἐργαστήριον σου; Καὶ πὼς μπορεῖ καὶ μπλίνει ἐκεῖ;

ΛΟΥΚΙΟΣ Ἐχει ἕνα κλειδί: τὸ κλειδί ἐκείνου τοῦ καιροῦ.

ΚΟΣΜΑΣ Σὲ περιμένει! Πιστεύει, θέλει λοιπὸν νὰ σ' ἔχῃ δικὸ τῆς ἀκόμα.

ΛΟΥΚΙΟΣ Ὅπως τὸ λές.

ΚΟΣΜΑΣ Καὶ τί θὰ κάνῃς;

ΛΟΥΚΙΟΣ Τί θὰ κάνω;

(Διακοπὴ.)

ΚΟΣΜΑΣ Τρεμοσπλεύεις σὰν τὴ φλόγα.

ΛΟΥΚΙΟΣ Ὑποφέρω.

ΚΟΣΜΑΣ Καίγεται ἀπ' τὸν ἔρωτα.

ΛΟΥΚΙΟΣ (μὲ δριμύ). Ὅχι.

ΚΟΣΜΑΣ Ἄκου. Εἶναι τρομερὴ αὐτὴ. Δὲν πολεμιέται παρ' ἀπὸ μακρυὰ. Γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ σὲ τραβήξω μαζὶ μου, πέρ' ἀπὸ τὴ θάλασσαν. Ἐσὺ προτίμησες ἀπὸ τὴ θάλασσαν τὸ θάνατον. Μιὰ ἄλλη (ξέρεις ποιά, καὶ ἡ καρδιά σου σκίζεται) μιὰ ἄλλη

τὸν κρόταφο στὴν πολάμη, βαρὺς καὶ συλλογισμένος. Ὁ ΛΟΥΚΙΟΣ ΣΕΤΤΑΔΑΣ εἶναι ὁρθός, ἀνήσυχος, συχυσμένος: πηγαίνωρεται μὲ βήματα ἀβέβαια στὸ δωμάτιο, σφραγισμένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία πού τότε βαραίνει).

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ναί, θέλω νὰ σοῦ τὸ πῶ... Γιατί πρέπει τάχα νὰ κρύψω τὴν ἀλήθειαν; Ἀπὸ σένα! Μοῦ ἤρθε ἕνα γράμμα, τὸ ἀνοίξω, τὸ διαβάσω...

ΚΟΣΜΑΣ. Τῆς Τζοκόντας;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Δικό της.

ΚΟΣΜΑΣ. Ἐρωτικό;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Μοῦκαίγε τὰ δάχτυλα...

ΚΟΣΜΑΣ. Καὶ λοιπὸν; (Κομπιάζει. Ἡ συγκίνηση τοῦ παραλλάζει τὴ φωνή) Τὴν ἀγαπᾷς ἀκόμα;

ΛΟΥΚΙΟΣ (μὲ μιὰν ἀνατριχίλα φόβου) Ὅχι, ὄχι, ὄχι...

ΚΟΣΜΑΣ (κιντίζοντάς τονε κατάβαθα στὰ μάτια). Δὲν τὴν ἀγαπᾷς πιά;

ΛΟΥΚΙΟΣ (παρακαλεστικά). ὦ, μὴ μὲ βρᾶσινίς! Ὑποφέρω.

ΚΟΣΜΑΣ. Μὰ τί λοιπὸν σὲ τρομάζει;

(Διακοπὴ.)

ΛΟΥΚΙΟΣ. Κάθε μέρα, τὴν ὥραν πού ἐγὼ ξέρω,

Καὶ ὅλης αὐτῆς τῆς φασαρίας αἰτία καὶ ἀφορμὴ εἶναι ἓνας σύλλογος. Ὁ σύλλογος «Σολωμός», ὁ ὁποῖος συνεστήθη τὸν Φεβρουάριον καί, ὅπως λέγει τὸ καταστατικόν του, εἶχε σκοπὸν: «Νὰ διδάξῃ τὸ θάρρος στὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγάπην στὴν πρόοδον χτυπώντας τὴν πρόβληψιν. Βάσι καὶ ὄργανόν του ἡ Ἑθνικὴ γλῶσσα».

Καὶ ὅμως ὁ εἰρηνικὸς αὐτὸς σύλλογος, ὁ ὁποῖος ἦτο βέβαια καὶ κάπως εἰρωνικὰ ἐπαναστατικὸς, ἀλλὰ μόνον σὲ ὁρισμένον κύκλον τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως, ὁ σύλλογος αὐτὸς ἔρχισε νὰ ἐγείρῃ τρικυμία εἰς τὰ Χανιά.

Ἐπειδὴ τὰ μέλη τοῦ συλλόγου αὐτοῦ εἶχον ἐπιτεθῇ κάπως τσαυχερά κατὰ τῆς σχολαστικότητος τοῦ ἐκεί Γυμνασιάρχου καὶ τοῦ ἐκεί Μητροπολίτου, ὁ μὲν Γυμνασιάρχης ἐξαγρίωσεν ἐναντίον των τοὺς μαθητάς, ὁ δὲ Μητροπολίτης τὸν λαόν.

Κ' ἔτσι σὲ λίγο διεδόθη ἐν τῷ σύλλογος «Σολωμός» ἡτο...ἐταιρεία ἔχουσα σκοποὺς κατὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν Ἑθνικῶν πόθων καὶ...«Μασωνία ἀντιθρησκευτική».

Μία διάλεξις

Ὁ Σύλλογος «Σολωμός» γὰρ νὰ ξεκαθαρίσῃ τὴ θέσιν τοῦ ἐμπρὸς στὸ κοινὸν ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ μία διάλεξιν καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὸ πρόγραμμά του. Τοῦτο προσεπάθησαν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸ ματαιώσουν οἱ ἐχθροὶ του, φοβούμενοι πιθανῶς μήπως μὲ τὴν διάλεξιν αὐτὴ φανῇ καθαρὰ ὁ σκοπὸς τοῦ Συλλόγου καὶ κλεισθῶν ὅλα τὰ στόματα.

Ἡ διάλεξις ἐν τούτοις ἐγίνε. Ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Χρήστος Χρηστουλάκης ὁμιλήσας διὰ μακρῶν καὶ κατεχειροκροτήθη ἀπὸ τοὺς ἀκροατάς, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὅλοι ἐπιστήμονες καὶ ἀνεπτυγμένοι τῶν Χανίων.

Ἀλλὰ τὴν ὥραν ποὺ ἐγίνετο ἡ διάλεξις συνήχθησαν στὴν πλατείαν τοῦ Συντριβανίου πολλοὶ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου καὶ ἐβάλλον ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου νὰ ἀποδοκιμάσουν τὸν Σύλλογον «Σολωμόν». Κ' ἔτσι πρὶν τελεῶσθαι ἡ διάλεξις ἀκούσθησαν σφυρίγματα καὶ ἄλλαι παντοειδεῖς θόρυβοι ἀπέξω ἀπὸ τὸ κατὰ τὸν Συλλόγον, οἱ ὅποιοι ἦτο ἀδύνατον, μὲ κάθε τρόπον, νὰ παύσουν.

Σφυρίγματα, ταραχαὶ καὶ διάλυσις τοῦ Συλλόγου

Τὸ ἄλλο πρωὶ διεδόθη καταλήλως ὅτι στὸν σύλλογον αὐτὸν ἦτο ἀναμεμιγμένος καὶ ὁ κ. Βενι-

ζέλος. Ὁ δὲ λαὸς ἤρχισε νὰ ἐξαγριεῖται περισσό-τερον.

Δὲν ἐτολμοῦσε κανὲν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σπῆτι του. Ἐπειδὴ ὁ κόσμος τοὺς ὑπεδέχετο ὅλους μὲ ἀγρία σφυρίγματα.

Τὴν ἴδιαν μέραν ἐτοιχοκλήθη καὶ πρόσκλησις εἰς συλλαλητήριον κατὰ τῶν δημοτικιστῶν. Εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τῶν ἄλλων θ' ἀπηγγέλλετο ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ παυθῶν ὅλοι οἱ δημοτικισταὶ οἱ ὅποιοι εἶναι διωρισμένοι εἰς δημοσίας θέσεις.

Ἔτσι τὰ πράγματα ἦσαν σὲ σημεῖον τέτοιον ποῦ ἠπειλοῦντο ἀπὸ στιγμὴν σὲ στιγμὴ ταραχές. Τῶν ἐποίων ἴσως τ' ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν μεγάλα.

Γιὰ ν' ἀποφύγουν ὅλα αὐτὰ οἱ δημοτικισταὶ τῶν Χανίων ἔκαμαν μίαν δῆλωσιν διὰ τῆς ὁποίας ἐγνωστοποιῶν ὅτι κλείουν τὸν σύλλογον ὁ «Σολωμός».

Συγχρόνως καὶ ὁ γνωστὸς πολιτικὸς καὶ φιλολογὸν κ. Κ. Μάνος τοὺς ἀπεκήρυξε.

Καὶ τὰ μέλη τοῦ συλλόγου...διεσκορπίσθησαν στὰ χωριὰ ἕως νὰ κατακαθίσῃ ὁ θόρυβος!

Στὸ Ἡράκλειον

Μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτὴν τοῦ συλλόγου τῶν Χανίων, οἱ ἀνεπτυγμένοι φιλολογοῦντες καὶ δημοτικισταὶ τοῦ Ἡρακλείου ἀπεφάσισαν νὰ σχηματίσουν ὅμοιον σύλλογον στὸ Ἡράκλειον.

Καὶ ὁ σύλλογος αὐτὸς δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ. Ἐγίνε καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Πρόεδρος τοῦ δὲ ἐξελέγη ὁ ἄλλοτε συνεργάτης μας κ. Καζαντζάκης, ποιητὴς καὶ δραματικὸς συγγραφεὺς.

Χαρὰ στὸ κουράγιόν τους!

*

Ἐφ. «ΑΘΗΝΑΙ» 24 Μαΐου 1909, σελ. 2, στήλη 3:

ΟΙ ΜΑΛΛΙΑΡΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ περονέσπορος, ἡ φυλλοξήρα καὶ ὁ μαλλιάρης εὐκόλως μεταδίδονται. Καὶ ἡ Κρήτη ἐσώθη ἢ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα, δὲν τὴν ἐγλύτωσεν ὅμως ἀπὸ τὸ τρίτον. Καὶ ὁ «Σολωμός», τὸ μωρὸν τωματεῖον τὸ ὁποῖον ἐπῆρεν ὡς σύμβολόν του τὸν γλυκύτατον μὲν ποιητὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξ ἀδυναμίας γράψαντα τοὺς στίχους του εἰς τὸ ζακυνθινόν του ἰδιώμα, ἐπειράθη νὰ κάμῃ διάλεξιν διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν σκοπὸν του. Τὰ Χανιά ὅμως τὰ ὅποια δὲν ἐπαθὺν ἀκόμῃ μυωπίαν ἐν διαδηλώσει ἐγριουχάσαν τοὺς καπῆλους τῆς γλώσσης κατὰ τρόπον ὥστε καὶ ὁ σύλλογος διελύθη.

Τὸ περίεργον ὅμως εἶναι ὅτι εἰς ἔλθον αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Μαλλιαροὶ ἀνέμειξαν καὶ τὰ ὀνόματα δύο ἐξεχόντων πολιτευτῶν τῆς Κρήτης. Καὶ εἶπαν ὅτι Μαλλιάρης εἶναι ὁ κ. Βενιζέλος, διότι θέλει τὴν ἀπλοποίησιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἀλλαγὴν ἐν γένει τοῦ κρατοῦντος εκπαιδευτικοῦ συστήματος, Μαλλιάρης καὶ ὁ κ. Μάνος διότι μετέφρασεν εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν τὴν «Ἀντιγόνην».

Καὶ ὁ μὲν κ. Βενιζέλος οὐδεμίαν ἐδωκε προσοχὴν εἰς ταῦτα. Ἀλλ' ὁ κ. Κ. Μάνος ἠναγκάσθη, πλειότερον τοῦ πρώτου συκοφαντηθεῖς, νὰ ἐκδώσῃ ἐν Χανίοις καὶ ἐκτακτὸν παράρτημα τοῦ «Συντάγματος» διὰ νὰ εἴπῃ τὰδε:

Ἀγαπητοὶ συμπατριῶται,

Ἐνεκα τῶν διαστάσεων, τὰς ὁποίας ἔλαβε τὸ ζήτημα τῶν λεγομένων μαλλιάρων καὶ τῶν συκοφαντιῶν τὰς ὁποίας προσέκαλεσεν ἐναντίον μου, ἀναγκάζομαι νὰ κάμω τὰς ἐξῆς δηλώσεις:

1) Ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξα μέλος τακτικὸν ἢ ἐπιτιμον τοῦ συλλόγου «Ὁ Σολωμός».

2) Ὅτι προσεκληθὼν νὰ μεταβῶ εἰς τὴν προχθεσινὴν αὐτοῦ διάλεξιν, ἀλλ' ἠρνήθην, θεωρῶν ὅτι ὑπὸ τὰς παρούσας ἐθνικὰς περιστάσεις αἱ γλωσσικαὶ συζητήσεις ἐνέχουσι βυζαντινισμόν.

3) Ὅτι οὐδόλως εἶμαι ἐπαδὸς τοῦ μαλλιάρισμου, ἀπλῶς δ' ἔχω ἐκδώσει ποιητικὰ ἔργα εἰς τὴν καθαρὰν δημοτικὴν.

4) Ὅτι εἶμαι κεκηρυγμένος ἀντίπαλος τῆς μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου.

Μετ' ἐξόχου ὑπολήψεως

Κωνσταντῖνος Μάνος

*

Τὰ μέλη τοῦ «Σολωμοῦ» οὔτε τὸν κ. Βενιζέλο, οὔτε τὸν κ. Μάνο ἀνακατώσανε. **Τὸ ξέρουμε πολυκαλὰ.** Οἱ δασκάλοι κ' οἱ δημοκόποι τοὺς ἀνακατώσανε. Ὅσο γιὰ τὴν «Ἑστία» ποῦγραψε δυὸ λόγια γιὰ νὰ διαφεντέψῃ τὸ Σολωμὸν ὡς...ποιητὴ (πολλὰ τῆς!) καὶ γιὰ νὰ χαρακτηρίσῃ «φαιδρὸν λόγιον» τοὺς Χανιώτες δημοτικιστάδες, δὲν ἔχουμε τίποτε νὰ ποῦμε. Ἡ γνώμη τῆς «Ἑστίας» (διὰ τὴν τύχην νᾶχει γνώμη καὶ ἡ «Ἑστία») σὲ ὅλα τὰ ζητήματα, καὶ περισσότερο στὰ φιλολογικά, μᾶς εἶναι πάντα σεβαστὴ.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

(Διακοπή.)

ΛΟΥΚΙΟΣ (μὲ τὸν τόνον τῆς ἀπόλυτης ἀδυναμίας.) Δὲν μπορῶ. Κι ὅλα θὰ πῆγαιναν τοῦ κακοῦ.

ΚΟΣΜΑΣ. Μὰ εἶναι κι ἄλλος τρόπος: νὰ ἐγκαταλείψῃς ἐκεῖνο τὸ σπῆτι, νὰ τὰδεῖξαις, νὰ μὴν ἀφήτῃς τίποτα μέσα, ὅλα νὰ τὰ πῆς ἄλλου. Θάπο-φύγῃς ἔτσι ὡς καὶ τὸν ἀνυπόφορον καημὸ τῶν ἀν-μνήσεων... Πῶς δὲν τὸ νοιώθεις ὅτι ἡ ἀλλαγὴ εἶναι ἀπαραίτητη, ἂν ἡ ζωὴ σου ξαναγεῖται, γιὰ νὰ μπορῇ τὸ ταῖρι, ποὺ ξαναβρῆκες νὰ παραστέκεται στὴν ἐργασία σου; Θὰ βρῇται ἡ καρδιά σου νὰ καθίσῃ αὐτὴ ἐκεῖ, ὅπου ξαπλώθηκε ἡ ἄλλη; νάχῃ ἀδιάκοπα στὰ μάτια τὸ δρᾶμα τῆς φοβερῆς βρα-δυας;

ΛΟΥΚΙΟΣ (χαμογελώντας, ἀποκαρδιωμένα καὶ πικρά.) Λοιπὸν καί, ἔχεις δίκιο: θὰ μετακομίσουμε, θὰ πάμε ἄλλου, θὰ διαλέξουμε ἓνα ὥρατο μοναχικὸ μέρος, θὰ βγάλουμε τὴ σκόνην ἀπ' τὰ παλιὰ τὰ πράγματα, θὰ νοῖξουμε ὅλα τὰ παράθυρα, θὰ κάνουμε νὰ μπεῖ ὁ καθρὸς ἀέρας, θὰ χύσουμε μιά σιτοῖχα πηλό-χωμα, ἕναν ὄγκον μάρμαρο, θὰ στῆσουμε μνημεῖον στὴν Ἐλευθερίαν.

(Σταματᾷ. Ἡ φωνὴ του γίνεται ἀλλόκοτα ἡσυχῇ.)

— Ἐνὰ πρωὶ, ἡ Τζοκόντα θὰ χτυπήσῃ στὴν

σὲ γλύτωσε ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ χάρου. Καὶ σὺ δὲν μπορεῖς πιά νὰ ζῆς παρὰ γι' αὐτὴ.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Εἶν' ἀλήθεια.

ΚΟΣΜΑΣ. Ἀνάγκη νὰ πῆς ἄλλου, νὰ φύγῃς.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Γιὰ πάντα;

ΚΟΣΜΑΣ. Γιὰ κάμποσον καιρὸ.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Θὰ μὲ περιμένῃ αὐτή.

ΚΟΣΜΑΣ. Θὰ εἶσαι δυνατότερος.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ἡ δύναμή της ἔξω μεγαλώσῃ. Ὁχρὴ βαθύτερα ποτισμένο μὲ τὸν ἐκυτό της τὸν τόπον ποὺ τὸν πονῶ ἐγώ, γιὰ τὸ ἔργο ποὺ ἐκεῖ ξε-τελειώθη. Θὰν τὴ βλέπω ἀπὸ μακριὰ σὰν τὴ φυ-λαχτόρισσα τοῦ ἀγάματος, ὅπου μεταδόθηκε ἡ ζωηρότερη ἀναλκμὴ τῆς ψυχῆς μου.

ΚΟΣΜΑΣ. Τὴν ἀγαπᾷς!

ΛΟΥΚΙΟΣ (ἀπελπισμένος). Ὁχι, δὲν τὴν ἀ-γαπῶ. Σκέψου ὅμως: αὐτὴ θάβῃ πάντα ἡ δυνα-τώτερη; ἔχει τί μὲ νικᾷ καὶ τί μὲ δίνει; ἔχει ἀρ-ματωθῇ μ' ἓνα μάγεμα, ὅπου δὲ θὰ μπορέσω νὰ τοῦ γλυτώσω τὴν ψυχὴν μου, παρ' ἂν τὴν ξεριζώσω ἀπ' τὴν καρδιά μου μέσα. Πρέπει νὰ δοκιμάσω ἄλλη μιά φορά;

ΚΟΣΜΑΣ. Ἀ, παραλογίζεσαι!

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ὅτόπως ὅπου ἔχω ἀναιρευτεῖ, ὅπου

ἔχω δουλέψῃ, ὅπου ἔχω κλάψῃ ἀπὸ χαρὰ, ὅπου ἔχω κρᾶξῃ τὴ δόξαν, ὅπου ἔχω δῇ τὸ χάρο, εἶναι κατὰχρηστικὴ δική της. Τὸ ξέρεῖ αὐτὴ πῶς. δὲ θὰ μπορέσω ἐγὼ νὰ μείνω μακριὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπον ἢ νὰ τὸν ἀπαρνηθῶ, πῶς τὸ πολυτιμότερον μέρος τοῦ εἶναι μου εἶν' ἐκεῖ σκαρπισμένο καὶ μὲ περιμέ-νει, βεβηχὴ.

ΚΟΣΜΑΣ. Μὰ ἔχει λοιπὸν αὐτὴ δικαίωμα ἀπα-ραβιάστο; Κανένας δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τῆς κλείσῃ ἐκεῖνη τὴ θύραν;

ΛΟΥΚΙΟΣ (μὲ συγκίνηση βαθειά.) Νὰ τὴ διώ-ξουν;

ΚΟΣΜΑΣ. Ὁχι, μὰ μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἓνας τόπος ὅχι τόσο σκληρὸς, ὁ ἀπλούστερος: νὰ τῆς ζητηθῇ πίσω ἐκεῖνο τὸ κλειδί, ποὺ αὐτὴ δὲν ἔχει κανένα δικαίωμα νὰ τὸ κρατῇ.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Καὶ ποῖος νὰ τῆς τὸ ζητήσῃ;

ΚΟΣΜΑΣ. Κάποιος ἀπὸ μᾶς, ἐγὼ ὁ ἴδιος, μ' ὅλο τὸ σεβας, μὲ τὴν πρόφασιν τῆς ἀνάγκης.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Θὰ τὸ ἀρνήθῃ, θεωρῶντάς σε γιὰ ξένο.

ΚΟΣΜΑΣ. Ἐνὸς ὁ ἴδιος, τότε.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ἐγώ; Πηγαίνοντας μπροστὰ της;

ΚΟΣΜΑΣ. Ὁχι, γράφοντάς της.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την 'Αθήνα Δρ. 5.— Για τις 'Επαρχίες Δρ.

Για το 'Εξωτερικό Δρ. 10.

Για τις 'Επαρχίες δεχόμεστε και τριμήνες (2 Δρ. την τριμηνία) συνδρομές.

Κανόνες δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κδόκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια 'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδηροδρόμου 'Ομόνοια), στα βιβλιοπωλεία «'Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στην Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των 'Εφημερίδων, στον Πύργο στο βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουζή, στη Σαλονίκη στο βιβλιοπωλείο του κ. Γεωργίου, στη Χανιά (Κρήτη) στο Στάλογο ή «Σολωμός».

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

«Ο 'Αλός» της Πόλης—Πώς πολιτεύτηκε—
Κάτι για τους δικούς μας—Οι ζητωπόλεμοι της Τουρκίας.

Ο 'ΑΛΟΣ» της Πόλης σταμάτησε. Μας το ανάγγειλε ο ίδιος σ' ένα φυλλάδιο από δυο κατεδαγμένα ποσάγαλα το περασμένο Σάββατο, βελανιδιόντας μας πως το πείραμα πέτυχε, γιατί πείραμα, λέει, ήταν ή έκδοσή του, νάποδειχτεί δηλ. πως ο λαός της Πόλης θέλει τη δημοτική γλώσσα—κι αποδείχτηκε, αφού στην αρχή, γράφει: «καμιά εκατοστή αθρόοι μας διαβάσανε και γλήγορα περίσσεψαν οι αναγνώστες, και τους τρεις τελευταίους μήνες δυο χιλιάδες κόσμος με λαχτάρα περιμένανε τις μέρες που θάβγαζε ο 'ΑΛΟΣ».

Αυτό, βέβαια, είναι νίκη αληθινή, μέσα σ' ένα ξάμνο νάνεβάσει τους αγοραστές του σε δυο χιλιάδες, (που αναλογούν σε είκοσι χιλιάδες αναγνώστες) και είναι κρίμα που ύστερ' από μια τέτατη νίκη σταματάει ο 'Αλός» και δεν εξακολουθεί νικηφόρος το δρόμο του. Αποφύμαστε κατάκαρδα γι' αυτό. Καί μαζί μας θα λυπηθήκανε και όλοι εκείνοι που με χαρά είδανε την έκδοσή του και που τον όνειρεται κάποτε ένα δεύτερο «Νουμάς», που θα δούλευε στο άλλο μεγάλο κέντρο του 'Ελληνισμού, στην Πόλη, για το ξάπλωμα της εθνικής γλώσσας

καινούργια την πόρτα· έχω θά της ανοίξω αυτή θά μπη μέσα χωρίς νάπορῶσω, έχω θά της πω: Καλώς τηνε.

(Δεν συγκρατεί πια τα μικρόχολα λόγια.)

—'Α, μ' φλίνεσαι πικρίδι! Τά πάντα για σένα περιόζονται σ' ένα κλειδί. Φώναζε λοιπόν ένα σιδεράκι ή άλλαζε την κλειδωνιά· και με σώζει.

ΚΟΣΜΑΣ (με γλυκό και λυπημένο τρόπο.) Μή θυμώνεις. Στην αρχή νομίζα πώς έπρεπε μανάχα να λευτερωθής από μίαν ενοχλητική. 'Ομολογώ, τώρα, πως ή συμβουλή μου ήταν παιδικτική.

ΛΟΥΚΙΟΣ (παρακαλεστικά.) Κοσμά, φίλε μου, προσπαθήσε να καταλάβεις!

ΚΟΣΜΑΣ. Καταλαβαίνω· μ' έσύ άρνιέσαι.

ΛΟΥΚΙΟΣ (που άφίρεται πάλι να τον παρασύρει το πάθος.) Δεν άρνιέμαι, δεν άρνιέμαι. Θέλεις να φωνάξω πώς την αγαπώ;

(Ζαλίζεται, κυττάζει δόλοφρά του τρομαγμένος. Φέρνει το χέρι στο μέτωπό του, μ' έ.α κίνημα πόνου. Χαμηλώνει τη φωνή.)

—'Επρεπε να μ' άφήσουν να πεθάνω. Σκέψου: έχω, που είμουν μεθυμένος για ζωή, αν έχω, ή είμουν φρενιασμένος για δύναμη και περηφάνια, αν έχω θέληση να πεθάνω, είναι βέβαιο πως

και για το ξύπνημα της Ρωμαϊκής ψυχής σε κάθε γενναίο κι αληθινό και καινούριο.

*

Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι πως έξη μήνες που βγήκε ο 'Αλός» δεν είχε αρκετός καιρός· τί μιιά φημερίδα να ξεδιπλώσει το πρόγραμμά της, αν έχει κάποιο πρόγραμμα (κι ο 'Αλός», θαρρούμε, είχε) και να δείξει τη χρειάζουμένη δουλειά, για να μπορούσε κανείς να την κρίνει· και να βεβαιώσει, αν καλά ή άχρηνά πολιτεύτηκε. Κεϊνο όμως που μπορεί κανείς να πει είναι πως ο 'Αλός» στο λίγο καιρό που βγήκε μας παρουσίασε δυο πολιτικούς άρθρογράφους πρώτης άράδας, τον κ. Α. Μ. και τον κ. Α. Π. Π. που θάνε κρίμα και ζημιά για τον άγώνα μας να μην εξακολουθήσουν την άρθρογραφία τους από τις στήλες του 'Νουμάς», για να τους γνωρίσουν έτσι και οι άλλοι οι δικοί μας που δε βλέπανε το 'Αλός».

Λάβια και ψεγάδια δε θά πούμε. Είχε μερικά, με τον καιρό θαν τά διορθώανε και πάντοτε έλπιζαμε πως σιγά σιγά ο 'Αλός», αν τάποφάριζε να δουλέψει γανιτώτερα και σε πλατύτερο πρόγραμμα, θάν τά κατάφερνε να μ' έδωσει τον τύπο της πολιτικής φημερίδας που όλοι τη όνειρευόμαστε και την καρτερούμε. 'Όταν ο 'Αλός» θά ξετυλιγότανε, όπως και τ' έδειχνε, σε καθημερινή φημερίδα, θά μπορούσε να πει κανείς πως το Ρωμαϊκό άπόχτησε πιά τη φημερίδα ΤΟΥ—μιιά φημερίδα που θάν του μιλούσε τη γλώσσα του και που θάν το συνήθιζε στο άρεο αντίκρυσμα της αλήθειας.

Σταμάτησε όμως ο 'Αλός» και είναι άσκοπο και κάπως άκρως, να συλλογίζεσαι κανείς τί θά μπορούσε να καταφέρει ένα παιδί, που πέθανε πριν ξετυλιχτεί σε άντρα, πένου στο πρώτο του το λουλουδάσμα.

*

ΤΟ ΣΤΑΜΑΤΗΜΑ του 'Αλός» έδωψε τον άγώνα μας κι από μίαν άλλη μεριά. Σήμερα, με το δρόμο που πήρε ο άγώνας για τη Δημοτική γλώσσα, πειράματα και δοκιμές δε χρειάζονται. 'Όποιος, είτε άτομο, είτε άδερφάτο, λογαριάζει να βγάλει φημερίδα ή περιοδικό για να δουλέψει κάποιον από μιιά τέττα σημαία, πρέπει, πριν τάποφάρισει, νάν τάχει συλλογιστεί καλά τά πράματα και νάν τούχει σιγουρέψει τη ζωή του για δυο τρία χρόνια, αν όχι για πάντα.

Με το να βγαίνει σήμερα μιιά φημερίδα και να ζει ένα ξάμνο κι αύριο να παρουσιάζεται ένα καινούργιο περιοδικό για νάν τά τινάξει ύστερ' από δυο τρία φυλλάδια, ο άγώνας ζημιώνεται σημαντικά και οι άντίθετοι βρίσκουν άφορμή να φωνάζουν, και μ' όλο τους το δικίο, πως δεν μπορεί να ζήσει ένα φύλλο που γράφεται στη δημοτική. Και γι' αυτό ίσως ίσως κι ο 'Νουμάς», με το να βγαίνει έ.φ.τ.ά χρονάκια, κ. Χατζηδόκη, τους έχει κλοκαθήσει στο ρουθούνι και τους έχει γκρεμίζει το σάπιο αυτό έπιχείρημα.

Νά βγούν πέντε δέκα φημερίδες στη δημοτική, να βγούν άλλα τόσα περιοδικά—νά, τ' όνειρό μας και νά, τί θά λογαριάσει για νίκη του τελιωτική ο 'Νουμάς». Μά να βγούν για να ζήσουν και για να περάσουν παληκαρίσια πένου

είδα την άνάγκη την άκαταγώνιστη. Μή μ' άπορώνας να ζήσω ούτε μαζί της ούτε μακριά της, άποφάσισα να φύγω από τον κόσμο. Σκέψου: έχω που θαρρούνα τον κόσμο για περιβόλι μου και είχα όλους τους άχόρταγους πόθους για όλα τά ώραϊα! Είναι βέβαιο λοιπόν πως είδα την άκαταγώνιστη άνάγκη, το σιδερένιο πεπρωμένο. 'Επρεπε να μ' άφήσουν να πεθάνω.

ΚΟΣΜΑΣ. Παραγνώριζεις τώρα την έσρότητά ενός θαύματος, έτσι άπωνα.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Δεν είμαι άπωνος. Για τη φρίκη της άπονιζης, όπου μ' έσπανε ή όρμη του κακού, για να μην κλωτσοπατήσω μίαν άρετή που μου φαινόταν υπεράνθρωπη, γιατί δεν μπορούσα να βσταξώ τη γλώσσα μίως φωνούλας άμαθης που ρωτούσε, για να μ' άποδώσει κι άπ' τον έαυτό μου το χειρότερο, γι' αυτό το άποφάσισα. Κι από τη φρίκη την έξανηρίσω, θρηνώ, γιατί σήμερα είμαι σάν τον άπελπισμένο που πήρε νικητικό και ξυπν' ύστερα από ύπνο βαθύ και ξαναβρίσκει στο προσκεφάλι του την ίδια άπελπισία.

ΚΟΣΜΑΣ. Την ίδια! Κ' έχω σταυτιά μου άκόμα τά πρώτά σου τά λόγια: «Δεν ξέρω πιά τίποτα· δε θυμύμαι, δε θέλω πιά να θυμηθώ...» Φκι-

από κάθε θυσία και πένου από κάθε μαρτύριο (άφου θυσίες και μαρτυρίες άποζητάει σήμερα ο άγώνας μας) κι έ.φ.τ. για νάν τά χάσουνε στην πρώτη θλασσοταραχή και να τρομάξουνε στο πρώτο έμποδιο. 'Όποιος κατεβαίνει στον άγώνα, με τέτοι' άπόσπηση πρέπει να κατεβαίνει· άλλιώτικα δε βγήθαι τους άλλους πούχουνε το κουράριο να δουλεύουνε, γιατί έπιτέλους, το κάτω κάτω, και το να μην έμποδίζεις τον άλλον να δουλέψει, είναι το ίδιο σά να δουλεύεις κι σά.

*

ΟΙ ΦΙΛΟΙ μας οι Τούρκοι μ' ές αντίγράφουνε έλεεινά. Διαβάζοντας κανείς στις Τούρκικες φημερίδες τά όσα γράφονται τούτες τις μέρες, για το Κρητικό ζήτημα, ξαναγυρίζει έθελκ στο 1897 το δικό μας, και θυμάται τις παπαράδες που γραφόντουσαν τότε στις φημερίδες μας και τις άγριες πολιτικές συζητήσεις που γινόντουσαν από τους άρεϊμάνιους πατριώτες στις πλατείες και στους καφενέδες.

Φαίνεται πως από τότε άλλαξε τα πράματα. 'Εμείς άρχινήσαμε να βάζουμε μολικό νερό στο κρασί μας και οι Τούρκοι νάν το πίνουν άνέρωτο.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΛΟΓΟ ΤΟΥ ΣΤΑΗ

«Ο Γκράν Πάππας της Παιδείας κ. Στάης μίλησε την περασμένη Πέμπτη στο Ζάππειο μπροστά στο Βασιλικό και σε πλήθος λαού για την 'Ενωση της 'Επτανήσου. Μίση στο λόγο του, που με χίλις σταυτιά του τον έπλησαν οι έφημερίδες και τον έ δημοσιέψανε, ψκρέψαμε κάμποσα μαργαριτράκια, άξια να στολίσουνε το στέμμα του μεγάλου 'Αναμορφωτή της Παιδείας κι άγρυπνου φρουρού της Κεκορσούρας.

— Τά διαλεκτικά ιδιώματα των 'Επτανήσιων διασώζονται νήγματα λαμπρά της χρυσής χλαμίδος της πατρίου γλώσσας.

Ψήγματα βρήκανε οι άρχαιοι στην έμμο του ποταμού Πακτωλού. Τώρα μαθαίνουμε πως έπάρχουνε κι άπάνω στις χλαμίδες.

— 'Η βοή των ζώντων προστιθεμένη εις την φωνή των άπ' αϊώνος νεκρών (sic) στεφανώνει τους μακρούς άγώνες.

'Η βοή ξεκουφώνει, δε στεφανώνει.

— Των πεσόντων ύπέρ της ιδέας της 'Ελευθερίας εις το κοινόν άνάκτορον της έλληνικής πατρίδος.

Πέφτει κανείς στο πεδίο της μάχης, όχι στο άνάκτορο. Στο άνάκτορο ή χορεύει ή γλύφει πιάτα.

— 'Η σθεναρά έπίδωξις εν άκλόνητος πίστει των έθνικών δικαίων και ή άκλόνητος εις αυτά πίστις.

νόσουν άνθρωπος που όλα τά ληιμόνησε, γεμμένος προς άλλο άγαθό. 'Εχω άκόμα σταυτιά μου τον ήχο της φωνής σου, σάν έφώναζες τη μητέρα της Μπεάτας, που σηκώθηκες μενομιές, άνυπόμονος, σά με μιιά φλόγα που δε δέχεται άργοπορία. Βλέπω άκόμα το βλέμμα σου άπάνα της, άμα μπήκε λαχταρώντας σάν 'Ελπίδα. Κι, βέβαια, εκείνο το βράδυ θά γονάτισες έσύ, και αυτή θάκλαψε, κ' οι δυό μαζί θά νοιώσατε την κλωσύνη της ζωής.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ναι, ναι, έτσι έγινε: ή λατρεία!

«Όλη ή ψυχή μου στρώθηκε σε πόδια της, είδε και γνώρισε ότι είναι θεός μέσα της, μ' ένα μεθύσι ταπεινώσεως, με μίαν άνείπωτη φωτιά έύγνωμσύνης. Είτανε μιιά γοητεία. Είχε κανείς λόγο για την έκσταση του φωτός· έχω τη δακρύμασα σ' εκείνες τις στιγμές. Κάθε κηλίδα φάνηκε σθαιμένη, κάθε σκιά άφανισμένη. 'Η ζωή πήρε νέα φεγγόβουλή. Κ' έχω πιστεύω πως είμουν για πάντα σωμένος...

(Κόβει την δουλία του.)

ΚΟΣΜΑΣ. Κι ύστερα;

ΛΟΥΚΙΟΣ. 'Υστερα είδα πως είταν κάτι άλλο για να γεμιστεί μέσα μου: αυτή ή δύναμη που συρρίει στα δάχτυλά μου άδιάκοπα για να ξανα-

Φρασεολογία που κοντοζυγώνει σε κείνη του μπάρμπα Γιώργου τῶ Μυλωνάδων.

— Τὴν ὑπὸ τοῦ λύθρου καὶ τοῦ αἵματος αἰχμῶσαν Ἑλλάδα.

Αὐθρο καὶ αἷμα δὲν εἶναι δύο διάφορα πράγματα. Τὸ λύθρο περιέχει τὸ αἷμα μαζί με σκόνη.

Ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Ἑθνικός Ὑμνος τοῦ Σολωμοῦ θὰ προκαλεῖ ἰσασί ρίγη συγκινήσεως. Αὐτὸ βέβαια προέρχεται γιατί ὁ ὕμνος αὐτός, ὡς γνωστό, δὲν εἶναι γραμμένος στὴ δημοτικὴ, ἀλλὰ στὴ... Μιστριωτικὴ διάλεκτο. Ὁ λόγος ὡστόσο εἴτανε ἔξοχος καὶ μετὸ δίκιο του ὁ ὑπουργὸς μας, πού ἴδρωσε γιὰ νὰ τὸν καταφέρει, τῆρα πᾶζε τὰ βασιλικά συχαίρια.

ΣΚΟΥΠΙΔΙΑΡΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο ΨΥΧΑΡΟΦΑΓΟΣ

Φίλε «Νουμά»,

Ὁ κ. Ξενόπουλος γραφώντας στὴς «Ἀθῆναι» τῆς περασμένης Κυριακῆς γιὰ τὸν Κόντο, ἀφοῦ πρῶτα μᾶς βεβαιώνει πὺς ἀρχίνασε νὰ γράφει—καὶ μπράβο του!—τὴ δημοτικὴ ἀδελφὴν πρὶν ἔμμεσανισθῇ τὸ «Ταξίδι» τοῦ κ. Ψυχάρη, θρᾶζει ἀμέσως ὕστερα τὸ διπλωματικὸ του σταθμά καὶ τὸ καταφέρει κατὰ τοῦ Ψυχάρη καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Δὲν τοῦ ἀρέσουν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ψυχάρη, ἐξὸν μοναχὰ ὅταν τοὺς χρειάζεται, γιατί ξεχνάει ὁ φίλος κ. Ξενόπουλος (δὲν τὸ ξεχνάμε ὅμως καὶ μεῖς) πὺς γιὰ νὰ ρεκληματῇ τὴ «Στέλλα Βισλάντη» του μεταχειρίστηκε ποίημα τοῦ Παλαμά καὶ μουσικὴ τοῦ Καλομοίρη—ποὺ καὶ οἱ δύο αὗτοι δὲ εἶναι καὶ μετὸ παραπάνου Ψυχαριστές.

Δηγοῦνται γιὰ ἓνα Ζακυθιανὸ χαρτοπαίχτη, συμπατριώτη δηλ. τοῦ κ. Ξενόπουλου, πὺς κρατοῦσε πάντα πᾶνου τοῦ μιὰ εἰκονοῦλα τῆς Παναγίας καὶ ὅταν ἔχανε στὰ χαρτιά τὴν κρεμοδὸς ὅζω στὸ παραθύρι του νὰ βρέχεται καὶ ὅταν κέρδιζε τὴν ἔκρυβε στὴν κόρφο του μετὰ ἀγάπη, λέγοντας στερεὸ τυπα:

— Μέσα, Παναγιά! Ὁζω, Παναγιά!

Ἔτσι, θαρρῶ, πὺς φέρνεται καὶ ὁ κ. Ξενόπουλος μετὸν Ψυχάρη δηλ. σὰ Ζακυθιανὸ χαρτοπαίχτη.

Δικός σου

A. M. ΜΟΙΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΒΔΩΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

(Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη)

— Στὴς 21 τοῦ Μάη ἔγινε στὸ Ζάππειο ἡ ταχτικὴ χρονιάτικη γιορτὴ γιὰ τὴν ἑνωσὴ τῆς Ἑφτάνησος. Στὴ γιορτὴ πῆγε καὶ ὁ Βασιλεὺς μετὰ τὸ Διάδοχο καὶ ἔδωκε λόγο πανηγυρικὸ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. — Τὴν περασμένη Κυριακὴ ἐγκαινιάστηκε στὸ Βόλο ἀπὸ τὸ Διάδοχο τὸ ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο ποῦχτιτε καὶ μ' ἐξοδὰ του ὁ κ. Ἀθανασάκης. — Τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ Ναυτικοῦ παρατήθηκε γιατί δὲ συμφώνησε μετὰ τὸν Ὑπουργὸν στὰ ναυτικὰ νομοσχέδια ποὺ ὑποβλήθηκαν ἐντὶ Βουλῆς. Ὁ Ὑπουργὸς, καθὼς γράφουμε οἱ φημερίδες, ὑπέβαλε δικά του νομοσχέδια καὶ ἔχει κείνα ποὺ συντάξε τὸ Ἐπιτελεῖο—τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωτὶ ἔγινε στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου ἐπίσημο μνημόσυνο γιὰ τὸν τελευταῖον Βυζαντινὸ αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον Παλαιολόγο. Τὸ μνημόσυνο τῶκαμε ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ Ἀθηνῶν—ἡ Γεν. Διοίκησις, ἐκοίμασε τὸ πρόγραμμα γιὰ τὰ μεγάλα γυμνάσια τοῦ στρατοῦ ποὺ θὰ γίνουν τὸ Σεπτέμβριον. — Ὅπως ἀναφέρει στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ πρέσβης μας τῆς Ἀμερικῆς κ. Κερρομηλῆς, 8928 ἑλλήνες πήγανε ἐπὶ τὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τὸν Ἀλωνάρη τοῦ 908 ἴσαμε τὸν περασμένο Μάρτη. Τὸ Ἀμερικ. Ὑπουργεῖο τῆς Ἑργασίας λογαριάζει πὺς οἱ ἑλλήνες μεταναστεύσαντες ἴσαμε τὸ τέλος τῆς χρονίᾳς θὰ φτάσουνε τίς 18 χιλιάδες.

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Θυμίζουμε καὶ πάλι στοὺς συντρομητές μας ὅτι γράψαμε σὲ περασμένο φύλλο γιὰ τὴν συντρομῇ. Γιὰ νὰ κρατηθεῖ ὁ «Νουμάς» καὶ νὰ βγαίνει ταχτικά, καθὼς βγαίνει, πρέπει νὰ πλερώνονται ταχτικά καὶ οἱ συντρομές. Ἑλλίξουμε οἱ φίλοι νὰν τὸ νιώσουν ἐπιτέλους αὐτὸ καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀναγκάσουνε νὰ ξαναγράψουμε.

— Βγῆκε τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ πρώτου τομοῦ τοῦ «Δελτίου» τῆς Ἑλληνικῆς Λογογραφικῆς Ἑταιρείας μετὰ σπουδαῖα λογογραφικὴ ὄλη. Ὁ συντάκτης του καὶ πρεσβὺς τῆς Λογογραφικῆς Ἑταιρείας κ. Ν. Πολίτης, καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου, κρίνει στὸ τεῦχος αὐτὸ καὶ τὰ λογογραφικὰ ἄρθρα ποὺ τυπώθηκαν τὴν περασμένη χρονιά στὸ «Νουμά». Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Πολίτη θὰν τὸ τυπώσουμε καὶ μετὰ σ' ἓνα ἀπὸ τὰ κατωτέρω φύλλα.

— Μᾶς σταλθηκε ἀπὸ τὴν Πόλιν τὸ καινούριον ἔργον «Νίτσο» τοῦ φίλου Ζ. Φυτίλη. Γιὰ τὸ ἔργον αὐτὸ θὰ γράψουμε κριτικὴν ἀργότερα στὸ «Νουμά».

— Ὁ ποιητὴς Φωκίος Πανᾶς κατέθηκε στὴν Καλαμάτα ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν κ. Μιστριώτη, καθὼς λέει, νὰ κατακεραυνώσει τοὺς Μαλλιαροὺς. Μὰ ἔχει τὰ βρῆκε μπιστοῦνα. Τέτιο κουρέλιασμα τῶκαμε ὁ «Φρουρὸς» τῆς Καλαμάτας, ποὺ οὔτε σάλα οὔτε ἀνταρτικὸν βρῆκε νὰ μιλήσει ὁ δόλιος ἀποσταλμένος.

— Κι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀπερμή, συσταίνουμε στοὺς δικούς μας ὅταν τυπώνουν τὰ βιβλία τους νὰ μὴν ξεχνοῦν καὶ τὸ «Φρουρὸν» τῆς Καλαμάτας, ποὺ δουλεύει τόσο παλινκρίσια γιὰ τὴν ἐθνικὴν μας γλῶσσα.

— Βγῆκε μιὰ καινούρια φημερίδα «Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος», ἔργον, λέει, τοῦ ἐμμένου πολιτικοῦ συλλόγου. Διευθυντὴς τῆς εἶναι ὁ ἀποστρατὸς ἐξωμωατικός τοῦ Ναυτικοῦ καὶ γνωστὸς Ἀθηναῖκος τύπος κ. Γ. Α. Νικολόπουλος καὶ στὸ πρῶτο ποῦτο φύλλο ρήγνεται λυσσαμένα στοὺς Κρητικούς ἀρματοειστάδες.

«Ἡνωρθώθησαν, λέει, οἱ τριχες τῆς κεφαλῆς μας ἐκ φρίκης καὶ ἀναγνώσαντες ὅτι ἀπὸ ἔτους ἔρχισεν ἐν Χανίοις καλλιεργουμένη ἡ ἰδέα τῆς διαδόσεως τῆς μαλλιαρῆς γλώσσας κτλ.»

— Ψέματα! Ὁ κ. Νικολόπουλος εἶναι φιλικὸς καὶ ἔτσι δὲν ἔχει τριχες ποὺ νὰ μποροῦν ν' ἀνορθωθοῦν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἅγιος Θέρος: Δημοτικὰ Τετρασύδια, Ἀθήναι, Ἑκδοτικὴ Ἑταιρεία ὁ «Φοῖβος», μετὰ πολλοῦ καὶ εἰκονογραφικῶν, ὑπὸ Π. Ρούμπου, σελ. 128, σχ. 8ον, δρ. 3, σὶ χρετὶ Ὀλλανδίας δρ. 5.

Τὴν περασμένη βδομάδα βγῆκε ἓνα ἄριστον ἄλθρινον καὶ χρῆσιμο βιβλίον, ποὺ ἀπὸ πολλὸν καιρὸ μᾶς ἔλειπε ἀπ' τὴς βιβλιοθήκης μας μιὰ συλλογὴ ποιητικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ τῶν καλυτέρων δημοτικῶν τραγουδιῶν κακομένη μ' ἐπιμελείαν καὶ γνώσιν, ποὺ νὰν ἔχουν ὅλοι στα χέρια τους καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀληθινὴν ἐθνικὴν ποίησιν.

Τὴ συλλογὴ αὐτὴ τὴν ἔκαμε ὁ Ἅγιος Θέρος, καὶ καλοτοπωμένη, στολισμένη μετὰ ὑκαρίστας ζωγραφίας, κατωμένες ἐκ τῶν ἀλθρινῶν καλλιτέχων κ. Ρούμπου, τὴν ἔδωκε ἡ Ἑκδοτικὴ Ἑταιρεία ὁ «Φοῖβος».

Γιὰ τὸ ἄριστον αὐτὸ βιβλίον θὰ γράψω προπομπικὰ ὁ «Νουμάς» καὶ ἄλλο φύλλον.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Χρ. ἔδω. Τὰ καινούρια ψυχὰ ποὺ τυπώνεται τώρα ἓνα μέρος τοῦ «Νουμά» (καὶ ποὺ σιγὰ θὰ τυπώνεται καὶ ἑλάνκρος ὁ «Νουμάς») εἶναι τα ἔβλα τῶν «11 στιγμῶν μετὰ ὁφθαλμὸν μεγάλωτον», καθὼς πᾶς εἶς οἱ τυπογράφοι. Ὅσταν δὲν πιάδουν περισσότερο τοπο, καθὼς τὸ φαίνεται. — κ. Π. Μ. Π. σὸ Καστελλόριζον. Θὰ δημοσιευθεῖ. Κατωτέρω τώρα καὶ τὴ «Φύλη», κ. Α. Γ. Μαρ. σὸ Βόλο. Ὁ «Ἀλαφροκωτὸς» τοῦ κ. Σικελινοῦ πουλιέται, πλοῦσι καὶ καλλιτεχνικὰ δεμένον, 15 δρ. σὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΧΟΡΝ

«ΟΙ ΠΕΤΡΟΧΑΡΗΔΕΣ»

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

Πουλιούνται 1 δρ. σὶὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

φτιάχνει...

ΚΟΣΜΑΣ. Τί ἐννοεῖς;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ἐννοῶ ὅτι ἔσως θὰ σωζόμενοι, ἔν εἶχα λησμονήσει ὡς καὶ τὴν τέχνη. Ἐκάποτε κάποτε, ἐκεῖ στὸ κρεβάτι μου, κυττάζοντας τὰ χέρια μου τὰδυνατισμένα, μοῦ φαινόταν ἀπίστευτο πὺς θὰ μπορούσαν ἀκόμα νὰ δημιουργήσουν μιὰ φαινόταν πὺς εἶχανε χαμένο κάθε τους χάρισμα. Ἐννοῶ τὸν ἐκπὺν μου ὁλότελα ἀποξενωμένο ἀπὸ ἐκείνον τὸν κόσμον τῶν μορῶν, ὅπου εἶχα ζήσει... προτοῦ πεθάνω. Ἐλεγα μέσα μου: «Ὁ Λούκιος ὁ Σερτάλας, ὁ ἐρμολύφης, πέθανε καὶ πᾶσι.» Καὶ φανταζόμουν νὰ γείνω κηπουρὸς σ' ἓνα μικρὸ κηπάκι.

(Κάθεται, σὰν εἰρηνεμένος, μισοκλείνοντας τὰ βλέφαρα, μετὰ ὀψη κουρασμένη, μ' ἓνα εἰρωνικὸ χαμόγελο ποὺ μόλις φαίνεται.)

— Νὰ κλαδεύω τίς τρανταφυλλίες, νὰ τίς ποτίζω, νὰ τίς καθαρίζω ἀπὸ τίς κάμπιες, νὰ ὀδηγῶ τὸν κισσὸ στὰ τοιαυτὰ ἀπάνου, σ' ἓνα κηπάκι γερόμενο πρὸς τῆς Ἀρνας τὸ ποταμὸ καὶ νὰ μὴν πικραίνωμαι πιά ποῦ ἄφησα στὴν ἄλλη τὴν ὄχτη ἓνα περίλαμπρον περιβόλι κατὰφυτο ἀπὸ δάφνες, κυπαρίσσια καὶ μυρτιές, ἀπὸ μάρμαρα καὶ ὄνειρα... Μὲ βλέπεις ἐκεῖ, εὐτυχισμένο, μετὰ τὴν ψαλιδά ποὺ λαμ-

ποκαπᾶν, ντυμένο μετὰ ρούχα παρδαλά.

ΚΟΣΜΑΣ. Δὲ πὲ βλέπω διόλου.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Κρίμα, φίλε μου.

ΚΟΣΜΑΣ. Μὰ ποῖός σου ἀπαγορεύει τὸ μεγάλο τὸ περιβόλι; Ξαναπαίσεις ἀπ' τὴ δέντροσειρὰ τῶν κυπαρισσιῶν καὶ βρῖσκες στὸ τέμας τῆς τὸ δαίμονό σου τὸ ἐφέστιον.

ΛΟΥΚΙΟΣ (ποὺ πετιέται δροθός, σὰν ἀνθρωπος ποὺ χάνει ταχτικά τὸ κράτιος τοῦ ἑαυτοῦ του).

— Τὸ ἐφέστιον! Ἀ! μοῦ φαίνεται πὺς τυλίγεις τὰ λόγια τὸνα πᾶνου σάλλο, σὰν τὸν ἐπίδεσμο στὸ ξαντό, ἀπὸ τὸ φέβο σου μὴ νοιώσης τὴ ζωὴ νὰ σπαρταρῇ. Ἀκούμπησες ποτέ σου τὸ δάχτυλό σὲ καμμιάν ἀρτηρίαν ξεγυμνωμένη, σὲ κενὴν γδαρμένο τένοντα;

ΚΟΣΜΑΣ. Λούκιε, θυμῶνεις καὶ κραφέρνησαι κάθε στιγμὴ. Εἶναι μέσα σου κάτι πικρόχολο καὶ στρυφνὸ, ἓνα εἶδος ἐρεθισμοῦ ποὺ δὲ σ' ἀφήνει νὰ εἶσαι δίκαιος. Δὲν ἐτίλειωσες ἀκόμα τὴν ἀνάρρωσιν, δὲν εἶσαι γιαντρεμένος ἀκόμα. Ἐνὰ σκόνταμα ἀναπάντεχο ἔρθε νὰ ταρᾷ τὸ ἔργο τὸ γλυκὸ, ποὺ ἡ Φύση σὲ σίνα ἐνεργοῦσε. Οἱ δυνάμεις σου ποὺ ξαναζωντανεύανε ποτιστήκανε μετὰ χολῇ. Ἄν ἐπῆνε τόπο ἡ συμβουλή μου, θὰ οὐλεγα νὰ πᾶς γιὰ τὴν

ὡς στὴν Μπούκα τοῦ Ἀριου, ὅπως τὸ εἶχες σχεδιασμένο. Ἐκεῖ, ἀνάμεσα στὸ λόγγο καὶ στὴ θάλασσα, θὰ ξαναβρῆς λίγη γαλήνη, γιὰ νὰ περῆς τὴ πορεία πρέπει νὰ κολουθήσης; καὶ θὰ ξαναβρῆς καὶ τὴν καλωσύνη ποὺ θὰ σοῦ δώσῃ φῶς...

ΛΟΥΚΙΟΣ. Τὴν καλωσύνη! Τὴν καλωσύνη! Πιστεύεις λοιπὸν ἐσὺ πὺς τὸ φῶς μέλλει νὰ μοῦρῃ ἀπὸ τὴν καλωσύνη καὶ ὅχι ἀπὸ κείνο τὸ βαθὺ τὸ ἔμφοτο ποὺ στρέφει καὶ σπρώχνει τὸ πνεῦμα τὸ δικό μου πρὸς τὰ ὑπέρψηλα ὄρηματα τῆς ζωῆς; Ἐγὼ εἶμαι γεννημένος γιὰ νὰ κάνω ἀγάλατα. Ὅταν μιὰ μορφὴ οὐσιωτικὴ βγαίνει ἀπὸ τὰ χέρια μου μετὰ τὴ σφαγίδα τῆς ὁμορφίης, τὸ χρέος ποὺ μοῦ ἔταξεν ἡ Φύση εἶναι γιὰ μένα ἐκπληρωμένο. Εἶμαι σὸ νόμο μου μέσα, ἔστω καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Καλωσύνης. Δὲν εἶναι τάχα ἀλθρινό; Τὸ παραδέχεσαι;

ΚΟΣΜΑΣ. Λέγε παρακάτω.

ΛΟΥΚΙΟΣ (χαμηλώνοντας τὴ φωνή του). Ἡ πλάνη τῆς φαντασίας πῆγε καὶ μ' ἔδεσε μ' ἓνα πλάσμα ποὺ δὲν εἴτανε γιὰ μένα. Εἶναι ψυχὴ ἄετιμης ἀξίας, ὅπου μπροστὰ τῆς γονατίζω καὶ δέομαι μετὰ λατρείας. Μὰ ἐγὼ δὲ λαζεύω στὴν πέτρα τίς ψυχές. Δὲν εἴτανε γιὰ μένα προσωριμένη. Ὅταν

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκαμε στη Λειψία και πωλούνται στα γραφεία του «Νουμά».

α') ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΔΑΚΑΣΗ :

- 1) Στην άνεμη καρφωμένα . Δρ. 1.—
2) Τραγουδάκι » 1.—
3) Στη νήσο πέρα δ' ο πύργος της 'Αθώ-
ρητης » 1.—

β') ΠΟΙΗΣΗ ΔΑΔΕ ΠΑΛΛΗ :

- 4) Μολιδιάτισσα Δρ. 1.—
5) Μισιριώτισσα » 1.—
6) Ρουμελιώτισσα » 1.50
7) 'Αφροδίτη » 1.50
8) Χαίντε χέρδε » 1.—
9) Μικρούλα » 1.50
10) Στην 'Εποπα (μαλλιαρικά Πόπ!) Χαρίζεται.
"Όλα μαζί ένας τόμος δρ. 5.

"Εκδοτική 'Εταιρεία δ' «Φοῖβος» - 'Αθήνα

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ :

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

- 'Ωραίος τόμος εις 8ον από 130 σελίδες, με τίστουρ-
γήματα των δημοτικών μας τραγουδιών.
— Εικόνες του ζωγράφου Π. ΡΟΥΜΠΟΥ.—Πρόλογος του
ἐκδότη.
— 'Ερμηνεία λέξεων.—Βιβλιογραφία.
Κάθε αντίτυπο δρχ. 3. Τυπωθήκαμε και 100 ἀριθμη-
μένα σ' χαρτί 'Ολλανδίας, καθένα δρ. 5.
Παραγγέλλει μαζί με ταχυδρ. επίταγες :

"Εκδοτική 'Εταιρεία δ' «Φοῖβος»

1 Κλεισθένη, 'Αθήνα

ή στα γραφεία του «ΝΟΥΜΑ», Ζήνωνα 2.

ή άλλη ξεπρόβαλ' εμπρός μου, έτρεξ' ο νοῦς μου
σ' όλους τους δγκους των μαρμάρων τους χωμένους
στά λαγούμια των μακρινών βουνών, με τη θέληση
νά τυπώσω στο καθένα κ' ένα κίνημα δικό της.

ΚΟΣΜΑΣ. Μά έχεις πιά ύπακούσει στην προσ-
ταγή της Φύσης, πλάθοντας το αριστούργημα. "Όταν
είδα το άγαλμά σου, είπα πως αυτό θα είταν ο ε-
λευθερωτής σου. "Εχεις άθνατίσει σε τύπον ιδι-
νικό και άφθαρτο ένα φταρτό αντίτυπο του είδους.
Δέν είσαι τάχα ευχαριστημένος ;

ΛΟΥΚΙΟΣ (παίρνοντας φωτιά.) Χίλια άγάλ-
ματα. κι όχι ένα ! Αυτή είναι πάντα αλλοιώτικη,
σάν το σύννεφο που σου φανερώνεται αλλαγμένο από
στιγμή σε στιγμή, χωρίς να το βλέπης ν' αλλάζη.
Κάθε κίνημα του κορμιού της μίαν άρμονία κατα-
στρέφει και μίαν άλλη ωραιότερη δημιουργεί. Την
παρακαλείς να σταθί, να μένη ακίνητη και μ' σ'
απ' όλη την ακινησία της περνά ένας χείμαρρος
σκοτεινών δυνάμεων, όπως οι στοχασμοί περνούν
μέσ τα μάτια. Καταλαβαίνεις ; Το καταλαβαίνεις ;
"Η ζωή των ματιών είναι το βλέμμα, αυτό το
πράγμα το άλάλητο, το έκφραστικώτερο απ' όλα τα
λόγια, απ' όλους τους ήχους, το τσίεαθο και όμως
μιάς στιγμής γέννημα τάν την άστραπή, το γοργό-
τερο κι από την άστραπή ακόμα, το άκαταμέτρητο
και παντοδύναμο : επιτέλους το βλέμμα. Τώρα φαν-
τάσου χωμένη σ' όλο το κορμί εκείνης τη ζωή του
βλέμματος. Καταλαβαίνεις ; "Εν' άνοιγόμενα
των βλεφάρων σου μεταμορφώνει τάνθρώπινο το πρό-
σωπο και σου έκφράζει ένα πάλαιος χαρς ή λύ-
πη. Τα ματόκλαδα της γυναίκας που άγαπας χα-
μηλώνουν : ο ήσκιος σέ περικυκλώνει, σάν ποταμός
ένα νησί : άνασηκώνονται : ή λαβρα του καλοκαι-
ριού κιάγει τον κόσμο. "Εν' άνοιγόμενα ακόμα :

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 !

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

"Εκαστον γραμμάτιον ισχύον δια την κλήρωσιν 28 'Ιουνίου (11 'Ιου-
λίου) 1909 τιμᾶται ἀντί μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓΑ ΚΕΡΔΟΣ

1 Κέρδος

1 "έρδος

3 Κέρδη

5 Κέρδη

118 Κέρδη

887 Κέρδη

ἐκ δραχ.

100,000

» »

25,000

» »

10,000

» »

5,000

» »

1,000

» »

100

» »

50

1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν..... 225,000

Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τὰ ὀγκύσια ταμεία καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς πτωχ.-
μάργας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεία τῶν ἐφημερίδων πρὸς
δραχ. μίαν ἑκάστον γραμμάτιον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κλήρωσεων.
Δι' πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ "Εθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν
"Αρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς "Αθήνας.

"Ο διευθύνων τμηματάρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

"Εντοκοι καταθέσεις

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιήσας τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τρα-
πεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ
ἐπὶ προθεσμία διπλασιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 "Απριλίου 1909
ἡ "Εθνικὴ Τράπεζα τῆς "Ελλάδος δέχεται παρὰ τε τοῦ
Κεντρικοῦ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν
αὐτῆς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας
ἐν ὄψει ἢ ἐν ὀρισμένην προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ.

1) 1) τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας
καταθέσεις μέχρι ποσού δρ. 10.000, πέραν δὲ τοῦ ποσού
τούτου τοῦ τόκου ὀρίζονται εἰς 1 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος μέχρι
50.000 δραχμῶν πέραν δὲ τοῦ ποσού τούτου εἰς 1)2 τοῖς
0/0. Δι' καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν
λογαριασμὸν παραδιδόμενον τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογα-
ριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν.

2) ταῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις ἀποδοτέας
μετὰ 85 μῆνας τουλάχιστον.

2 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀπο-
δοτέας μετὰ ἐν ἔτος τουλάχιστον.

3 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας
μετὰ δύο ἔτη τουλάχιστον.

3 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδο-
τέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τουλάχιστον.

4 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος, διὰ τὰς καταθέσεις τῆς ἀποδοτέας
μετὰ πέντε ἔτη τουλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν
πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς

Καταθέσεις εἰς χρυσὸν

Δέχεται ἐπὶ ἐντόκου καταθέσεις εἰς χρυσὸν ἢ το-
εἰς φράγκα καὶ λίρα "Αγγλίας, ἀποδοτέαι ἐν ὀρισμένην προ-
θεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1) 1)2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν τουλάχιστ.

2) " » " » " » " » 1 ἔτους " »

2 1/2) " » " » " » " » 2 ἐτῶν " »

3) " » " » " » " » 4 " »

4) " » " » " » " » 5 " »

Δι' ὁμολογίας τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ'
ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι ὁμολογιῶν πληρώνονται
παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτῆσει τοῦ κατα-
τοῖς Ὑποκαταστήματι τῆς τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα
ἢ ὅ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ἡ ψυχὴ σου λύνει σὰ σταλαγματιά νεροῦ· ἄλλο
ένα : λές καὶ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῆς Οἰκουμένης.
Φαντάσου αὐτὸ τὸ μυστήριον σ' ὅλο της τὸ κορμί.
Φαντάσου σ' ὅλα της τὰ μέλη, ἀπὸ τὸ μέτωπο ὡς
τὴ φτέρνα, αὐτὸ τὸ ἀντιφάγγισμα τῆς ἀστραπο-
ζωῆς ! Θὰ μπορέσης ἐσὺ νὰ σκαλίσης στὴν πέτρα
τὸ βλέμμα ; Οἱ "Αργαῖοι τὰ τυφλώσανε τάγάματα.
Τώρα—φαντάσου—ὅλο τὸ κορμί της εἶναι σάν τὸ
βλέμμα.

(Διακοπή. Κυττάζεται ὀλόγυρα περίφορος, τρέ-
μοντας μὴν τὸν ἀκούσουν. Ζυγώνει μάλιστα περισό-
τερο σὸ φίλο του, πού τὸν ἀκούει μὲ ὀλοένα μεγα-
λότερη συγκίνηση)

('Ακολουθεῖ)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

- Νέαι 'Ιδέαι τοῦ Τολστόη Δρ. 2.—
— Τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς μας " » 1.50
— Ὑπὸ Τολστόη " »
— Κοινωνιολογικὰ προάδοξα, ὑπο Μιχ. Νεοβόου " » 3.—
— "Ο βέροθρος τοῦ Γκαίτε " » 2.—
— Φιλοσοφία τοῦ Γάιου ὑπο Delay " » 2.—
— "Ηρωὶς τῆς Μακεδονίας δόγμα εἰς πράξεις τρεῖς ὑπὸ Γ. Κεῖστη. " » 1.—

"Απαντα πωλοῦνται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Α. Γαλινού,
ὁδὸς Σταδίου 54.

ΤΟ ΜΟΤΟ ΜΑΣ

Με γλώσσα ζωντανή νὰ ποῦμε ζωντα-
νὲς ιδέες σὸ ζωντανὸ λαό.

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΟΥ ΛΑΟΥ

"Εκδοσες στὴ ζωντανή μας γλώσσα τῶν
καλύτερων ἔργων τῶν πιδ ἑκουσμένων φιλό-
σοφων. Βγῆκε κιόλα τὸ πρῶτο βιβλίον

ΤΟ ΕΞΕΡΙΖΩΜΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΙΑΣ

Τὸ δεύτερο βιβλίον πού θὰ ἐκδοθεῖ σὲ λί-
γες μέρες θάναί

Η ΜΑΝΝΑ

Τοῦ Μάξιμ Γκόρκυ

Συντομὴ χρονιάτικα φρ. χρ. 15, ἑξαμη-
νιακία φρ. χρ. 7,50.

Laos' Monthly Library

306 w. 54 th. St.

New York, City.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο(δρόμος Ζήνωνας2) πωλοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ
ένα καὶ 1,25 φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, τὰ κλεισθὰ βιβλία
τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τέλειον τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ
«"Ηλιος καὶ Φεγγάρι» — τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζή-
τημα καὶ ἡ "Εκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑ-
ΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρου-
κόλακας» καὶ «Νησιώτικαῖς Ἱστορίαις» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ
«Οἱ σκιᾶς μου» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτίμητος»
(δράμα) — τοῦ ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα»
— τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Πολιὰ καὶ τὰ Κεῖνοῦρα» — τοῦ
Γ. ΑΒΑΖΟΥ «"Η ματιά» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
«Ζωντανὸ καὶ πεθάνειον καὶ «"Ο Ἄσωτος» (δράματα) —
τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερῆς) —
τοῦ ΕΥΡΥΠΙΔΗ «"Η Μήδεια» (μεταφρ. Παργαλῆτης) — τοῦ
ΣΟΦΟΚΛΗ «ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήσιμου Σιδερῆ)
Ἡ ΙΛΙΑΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Παλλή δρ.
2 καὶ φρ. χρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Ο ΑΓΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς x. "Αλεξάν-
δρας Παπαδόπουλου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. χρ. 2,